

V Bruselu dne 10.11.2015
COM(2015) 611 final

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

Strategie rozšíření EU

{ SWD(2015) 210 final }
{ SWD(2015) 211 final }
{ SWD(2015) 212 final }
{ SWD(2015) 213 final }
{ SWD(2015) 214 final }
{ SWD(2015) 215 final }
{ SWD(2015) 216 final }

I. AGENDA ROZŠÍŘENÍ – VÝSLEDKY A VÝZVY

Toto sdělení stanoví střednědobou strategii politiky rozšíření EU pokrývající období mandátu současné Komise. Obsahuje přehledné pokyny a ustavuje rámec a nástroje, jejichž smyslem je podpořit dotčené země při řešení zásadních záležitostí a plnění požadavků procesu přistoupení. Zemím, které chtějí vstoupit do Unie, poskytuje jasnou příležitost dosáhnout v nejbližší budoucnosti významného pokroku na cestě do EU a těžit již před přistoupením z výhod hlubší integrace.

Politika rozšíření EU je investicí do míru, bezpečnosti a stability v Evropě. Poskytuje více hospodářských a obchodních příležitostí, jež jsou EU a zemím, které chtějí vstoupit do Unie, k vzájemnému prospěchu. Perspektiva členství v EU v sobě zahrnuje pozitivní demokratické, politické, hospodářské a společenské změny, a na dotčené země má tudíž výrazný transformační vliv.

Díky posledním rozšířením o země střední a východní Evropy vznikla v EU řada nových příležitostí pro občany, podniky, investory, spotřebitele a studenty z nových i stávajících členských států. Rostl obchod i investice. Jednotný trh EU je největší na světě, slouží 500 milionům občanů a vytváří 23 % světového HDP.

Rozšíření představuje proces založený na přísných, avšak spravedlivých kritériích a na minulých zkušenostech. Pro důvěryhodnost politiky rozšíření a veřejnou podporu jak v současných, tak v budoucích členských státech je zásadní zajistit, aby byly budoucí členské státy dobře připraveny. Každá země je posuzována podle svých zásluh, což by jí mělo dát podnět k provádění komplexních reforem.

Aktuální agenda rozšíření se týká zemí západního Balkánu a Turecka¹. Přístupová jednání s Tureckem byla zahájena v roce 2005, ale postupují pomalu. Od roku 2012 probíhají přístupová jednání s Černou Horou a od roku 2014 se Srbskem. Proces přistoupení Bývalé jugoslávské republiky Makedonie – kandidátské země od roku 2005 – k EU zůstává ve slepé uličce. Albánie, již byl status kandidátské země udělen v roce 2014, řeší řadu klíčových priorit, dříve než bude Komise moci doporučit zahájení přístupových jednání. Dohoda o stabilizaci a přidružení s Bosnou a Hercegovinou vstoupila v platnost v červnu. V říjnu byla podepsána dohoda o stabilizaci a přidružení s Kosovem*.

Řada zemí sice dosáhla v minulém roce značného pokroku v mnoha oblastech, ale problémy, jimž tyto země čelí, jsou takového rozsahu, že žádná z nich nebude připravena vstoupit do EU během mandátu současné Komise, který vyprší koncem roku 2019. Všechny země čelí značným problémům, pokud jde o právní stát. Jejich soudní systémy nejsou dostatečně nezávislé, efektivní nebo odpovědné. V boji proti organizované trestné činnosti a korupci musí ještě vyvinout značné úsilí.

Základní práva jsou sice často zakotvena v zákonech, v praxi však přetrvávají nedostatky. Obzvláštní problémy činí zajištění svobody projevu; v řadě zemí došlo k regresi. Je třeba rázně provádět reformu veřejné správy: zajistit nezbytné správní kapacity i řešit vysokou úroveň politizace a malou transparentnost veřejné správy. Fungování demokratických institucí vyžaduje rovněž pozornost. Co se týče demokratické transformace, ve všech zemích procesu rozšíření musí být jádrem reformního procesu vnitrostátní parlamenty, aby bylo možné zajistit demokratickou odpovědnost a inkluzivnost, jež jsou mimo jiné předpokladem pro úspěch

---

¹ V návaznosti na rozhodnutí islandské vlády se Island přístupových jednání již neúčastní.

* Tímto označením nejsou dotčeny postoje k otázce statusu a označení je v souladu s rezolucí Rady bezpečnosti OSN 1244/1999 a se stanoviskem Mezinárodního soudního dvora k vyhlášení nezávislosti Kosova.

reformního procesu. Je zapotřebí ještě úžeji spolupracovat s místními aktéry z řad občanské společnosti, tak aby byly reformy v celé společnosti pevně zakotveny.

Země západního Balkánu a Turecko silně postihla uprchlická krize. Konflikty jako občanská válka v Sýrii a Iráku vedly ke značnému nárůstu toku uprchlíků přes Turecko a země západního Balkánu. Turecko poskytuje na svém území značnou pomoc více než 2 milionům syrských uprchlíků. Západní Balkán, zejména Bývalá jugoslávská republika Makedonie a Srbsko, musely řešit příliv více než 200 000 státních příslušníků třetích zemí, kteří těmito zeměmi prošli od začátku tohoto roku.

V zájmu vyřešení tohoto jevu je naléhavě třeba zintenzivnit spolupráci v širším regionu, aby bylo možné identifikovat osoby, jež potřebují ochranu, poskytnout jim pomoc, chránit vnější hranice EU a rozbít zločinecké sítě zapojené do převaděčství. EU poskytuje za tímto účelem významnou podporu. Komise dále navrhla, aby byly na seznam bezpečných zemí původu zařazeny všechny země procesu rozšíření. V říjnu Evropská rada uvítala společný akční plán EU a Turecka pro uprchlíky a řízení migrace jako součást komplexního programu spolupráce založeného na sdílené odpovědnosti, vzájemných závazcích a jejich plnění. Reakce na současnou uprchlickou krizi se projednávala na konferenci na vysoké úrovni o trase přes východní Středomoří a západní Balkán, jež se konala v Lucemburku dne 8. října, a na zasedání dne 25. října o migrační trase přes západní Balkán, kde se vedoucí představitelé Albánie, Bulharska, Bývalé jugoslávské republiky Makedonie, Chorvatska, Maďarska, Německa, Rakouska, Rumunska, Řecka, Slovinska a Srbska dohodli na 17bodovém akčním plánu.

Většina zemí se rovněž potýká se značnými problémy, pokud jde o správu ekonomických záležitostí a konkurenceschopnost, a mají nízkou úroveň investic a vysokou nezaměstnanost. Úroveň příjmů zůstává ve srovnání s EU velmi nízká a sbližování s EU je pomalé. S výjimkou Turecka se většinou jedná o malé ekonomiky s omezeným vývozem. Pro vytváření a růst pracovních míst a zvyšování zájmu investorů mají zásadní význam hospodářské reformy. V tomto sdělení se zvláště zdůrazňuje regionální spolupráce a podpora hospodářského rozvoje a propojení v regionu. Zde se podařilo dosáhnout značného pokroku zejména díky „berlínskému procesu“ a sdružení šesti zemí západního Balkánu, jež sdružuje hlavy států a vlád zemí tohoto regionu a zintenzivňuje zapojení těchto zemí do regionální spolupráce.

Vzhledem k dlouhodobější povaze problémů, s nimiž se země procesu rozšíření potýkají, je v rámci procesu přistoupení zejména nutné znovu potvrdit silný důraz na princip „základní zásady na prvním místě“. Pokroku se daří dosáhnout, zejména díky zavedení právních předpisů a zřízení potřebných správních struktur. Velmi často se však ve všech oblastech nedostává účinného provádění. Komise bude nadále zaměřovat své úsilí na zajištění toho, aby se země prioritně zabývaly reformami v klíčových oblastech právního státu včetně reforem soudnictví a boje proti organizované trestné činnosti a korupci, v oblasti základních práv včetně svobody projevu a boje proti diskriminaci, zejména vůči LGBTI komunitě a Romům, a v oblasti fungování demokratických institucí včetně reformy veřejné správy. Bude rovněž podporovat hospodářský rozvoj a posilovat konkurenceschopnost. Toto zaměření na základní zásady týkající se základních hodnot EU bude páteří politiky rozšíření, kterou povede současná Komise.

Rozšíření je třeba chápat jako proces, který podporuje reformy a zásadní změny nutné pro splnění povinností vyplývajících z členství v EU. Tyto změny si nutně vyžádají určitý čas. O to víc je třeba znovu jednoznačně stvrdit evropskou perspektivu zemí procesu rozšíření. Je-li perspektiva postupu na cestě k EU vnímána jako reálná a důvěryhodná, klesá riziko, že se země od EU odvrátí, stejně jako riziko rozčarování z celého procesu nebo dokonce riziko selhání reforem či jejich regrese. Rozšíření může být jak pro EU, tak pro partnerské země přínosem jedině tehdy, dojde-li ke skutečným a udržitelným reformám. Prostřednictvím

tohoto procesu budou země plně připraveny na členství v EU a budou schopny využívat výhod členství a převzít závazky z něj vyplývající.

Současná Komise letos zavedla posílený přístup ke svým hodnocením ve výročních zprávách. Kromě zpráv o pokroku se klade mnohem větší důraz na aktuální stav v zemích a jejich připravenost na převzetí závazků vyplývajících z členství. Současně zprávy poskytují ještě jasnější pokyny, co by země měly učinit jak v krátkodobém, tak v dlouhodobém horizontu. K hodnocení aktuálního stavu i úrovně pokroku se používají harmonizované stupnice hodnocení, což zlepšuje porovnatelnost mezi jednotlivými zeměmi. Nový způsob podávání zpráv zajišťuje větší transparentnost procesu přistoupení. Tím by se měla všem zúčastněným stranám usnadnit podrobnější kontrola reforem. Tento nový přístup byl aplikován zejména na řadu pilotních oblastí, které přímo souvisejí se zásadními reformami nezbytnými na cestě k EU. Podrobnější informace jsou uvedeny v příloze 2.

V zemích procesu rozšíření musí hrát větší roli organizace občanské společnosti, které musí mít zajištěno mnohem příznivější a vstřícnější prostředí, jež podpoří jejich rozvoj. To je nutné v zájmu zvýšení politické odpovědnosti a podpory hlubšího porozumění reformám souvisejícím s přistoupením. Významnou pobídkou pro to, aby se političtí představitelé důsledně zabývali nutnými reformami, představuje porozumění veřejnosti výhodám, které již regionu EU přinesla a ještě může přinést. Pro zajištění podpory veřejnosti je nadále zásadní vést účinnou komunikaci o průběhu procesu přistoupení a jeho dopadech na život občanů. K tomu je třeba společné úsilí EU a jejích členských států, stejně jako vlád a občanské společnosti v zemích procesu rozšíření.

Pro země západního Balkánu je jasná perspektiva členství v EU klíčovým stabilizujícím faktorem. Podporuje pokrok při plnění nezbytných podmínek, včetně podmínek procesu stabilizace a přidružení. Zásadní význam mají dobré sousedské vztahy a inkluzivní regionální spolupráce. Rovněž angažovanost na dvoustranné i regionální úrovni je na dosud nevidané úrovni. Současně je zapotřebí nepřetržitě usilovat o řešení dvoustranných sporů mezi zeměmi procesu rozšíření a členskými státy, případně i pod záštitou OSN. Toto úsilí by mělo přispět k překonání dědictví minulosti, zejména v zemích západního Balkánu, kde je bez ohledu na velký pokrok ještě třeba čas na to, aby se zcela zhojily rány z nedávných konfliktů. Podpora stability a prosperity na západním Balkáně představuje investici nejen pro budoucnost regionu, ale je také ve vlastním zájmu EU.

Pokud jde o Turecko, pozitivní kroky v rámci rozhovorů o řešení otázky Kypru jsou povzbudivé a nabízejí významnou příležitost k větší angažovanosti ve všech oblastech, včetně přístupových jednání.

Aby Komise podpořila reformní úsilí ve všech zemích procesu rozšíření, usiluje o co nejširší využití stávajících mechanismů a fór, ať prostřednictvím struktur vzniklých na základě asociačních dohod / dohod o stabilizaci a přidružení, jednání o přistoupení, nebo cílených iniciativ pro jednotlivé země pod vedením Komise, jako jsou dialogy na vysoké úrovni. Komise bude také nadále zajišťovat vhodně zacílenou finanční podporu v rámci nástroje předvstupní pomoci (NPP II). Prostřednictvím NPP II poskytuje EU v letech 2014–2020 na podporu zemí procesu rozšíření 11,7 miliardy EUR, aby podpořila jejich přípravu na přistoupení a regionální a přeshraniční spolupráci. Z NPP se bude dále financovat podpora hospodářského rozvoje a růstu a pomoc zemím, které se potýkají s následky současné uprchlické krize. Přehled financování, které v letech 2007–2014 poskytovala EU zemím západního Balkánu a Turecku na podporu strategie rozšíření, včetně výsledků a dopadů, je k dispozici na internetových stránkách Evropské komise.

II. ZNOVU POTVRDIT ZAMĚŘENÍ NA ZÁKLADNÍ ZÁSADY

Politika rozšíření zůstává zaměřena na princip „základní zásady na prvním místě“. Klíčovými prioritami procesu rozšíření zůstávají zásadní záležitosti týkající se právního státu, základních práv, posílení demokratických institucí včetně reformy veřejné správy, hospodářského rozvoje a konkurenceschopnosti. Tyto záležitosti odrážejí význam, který EU přikládá svým základním hodnotám a obecným politickým prioritám.

Politické, hospodářské a institucionální základní zásady jsou nedělitelné a vzájemně se posilují. Právní stát a hospodářský rozvoj lze vnímat jako dvě strany jedné mince. Posilování právního státu zvyšuje právní jistotu, podněcuje a chrání investice a významně přispívá k podpoře hospodářského rozvoje a konkurenceschopnosti. Hospodářské reformy a integrace mají na druhé straně schopnost dlouhodobě země stabilizovat. Proces rozšíření musí tyto synergie nutně usnadňovat a poskytovat silnější impulsy k hospodářským reformám, tak aby země, které chtějí vstoupit do Unie, mohly již před svým přistoupením využívat výhod fungujícího tržního hospodářství se silným právním státem, a přispěly tím k řádnému fungování celé Unie.

Řádné vyřešení oblasti základních zásad je klíčovou podmínkou splnění kodaňských a madridských kritérií² pro členství. Rovněž pomůže budoucím i stávajícím členským státům plně využívat výhod budoucího rozšíření EU.

Zaměření na základní zásady se odráží ve specifických oblastech, pro které platí přísnější požadavky podávání zpráv týkajících se jednotlivých zemí. Více podrobností o těchto oblastech (soudnictví, boj proti korupci a organizovaná trestná činnost, svoboda projevu, ekonomická kritéria, reforma veřejné správy, zadávání veřejných zakázek, statistika a finanční kontrola) je uvedeno v příloze.

a) Právní stát

Právní stát je základní hodnotou, na níž je založena EU a kolem níž se točí také proces přistoupení. Země, které chtějí vstoupit do Unie, musí již od samého začátku zavést a podporovat řádné fungování klíčových institucí nezbytných pro zajištění právního státu. Právní stát je nejen základní demokratickou zásadou, ale má i zásadní význam pro stabilní podnikatelské prostředí, neboť zajišťuje hospodářským subjektům právní jistotu, podporuje spotřebitele a stimuluje investice, vytváření pracovních míst a růst.

Pro většinu zemí procesu rozšíření je posilování právního státu nadále velkou výzvou, zvláště pokud jde o lepší fungování a nezávislost soudnictví, které je stále narušováno případy selektivní spravedlnosti a politickým zasahováním do práce soudních orgánů. V boji proti organizované trestné činnosti bylo dosaženo určitého úspěchu ve stíhání osob, ne však už v rozbíjení zločineckých sítí a konfiskacích výnosů. Ve všech zemích zůstává rozšířeným jevem také korupce, která je navíc nadále beztrestná, zejména korupce na vysoké úrovni. Další pokrok v této oblasti bude vyžadovat silnou politickou vůli, která povede ke hmatatelným výsledkům.

V oblasti právního státu došlo v uplynulém roce k určitému pozitivnímu vývoji, především při zavádění právních rámců a institucionálních struktur. Například v Černé Hoře bylo v tomto ohledu od zahájení přístupových jednání dosaženo značného pokroku. Nyní je třeba zajistit plné provedení.

V posledních dvanácti měsících jsme byli také svědky řady závažných ohrožení právního státu. V Turecku je nezávislost soudnictví ohrožována nejen politickým zasahováním v jednotlivých případech a přeřazováním úředníků soudních a donucovacích orgánů, ale navíc

---

² To se týká zejména budování nezbytné správní kapacity v zájmu účinného provádění *acquis*.

jsou soudci za svá rozhodnutí zatýkáni nebo přeřazováni. Případ odposlouchávání v Bývalé jugoslávské republice Makedonii rovněž odhalil rozsáhlé útoky na právní stát, zneužívání základních práv a nedostatky v demokratickém fungování státu. Je naléhavě nutné tyto problémy řešit. Tyto nedostatky se objevily navzdory tomu, že byla provedena řada reforem v oblasti právního státu i v jiných oblastech, pokud jde o zákony a zřizování příslušných institucionálních struktur. Tyto příklady ukazují, jaký význam má pro země procesu rozšíření realizace reforem v praxi, a nikoli pouze na papíře.

Zdůrazňují rovněž nutnost věnovat v procesu přistoupení trvalou a intenzivní pozornost otázkám právního státu, a zejména uplatňování nového přístupu během přístupových jednání o kapitolách 23 („Soudnictví a základní práva“) a 24 („Právo, svoboda a bezpečnost“). Tento přístup, který Komise zavedla v roce 2012, stanoví jako prioritu provádění reforem v oblasti právního státu, a to v co nejranější fázi procesu přistoupení. Dotčené země tak mají před přistoupením maximální možnou dobu na to, aby dosáhly konkrétních výsledků zajišťujících udržitelnost reforem. Tyto země například potřebují dosáhnout důvěryhodných výsledků ve vyšetřování, stíhání a pravomocném odsouzení v případech organizované trestné činnosti a korupce – a to i na vysoké úrovni – s přiměřenými tresty a konfiskací výnosů.

Podobě jako řada členských států EU byl také tento region zasažen jevem zahraničních teroristických bojovníků a růstem radikalizace. Z oblasti odešlo několik stovek osob, aby se zapojily do bojů v oblastech konfliktů, jako je Sýrie a Irák. K účinné prevenci radikalizace a boji proti ní je nutná komplexní strategie s nezbytnou politickou podporou, jež předpokládá úzkou spolupráci s náboženskými vůdci a komunitami, sociálními a terénními pracovníky, vzdělávacím systémem a mládežnickými organizacemi. Je třeba důrazněji řešit případy nenávistných verbálních projevů. Narušovat teroristické aktivity a předcházet cestám teroristických bojovníků a transferu ilegálních zbraní je možné pouze za angažovaného přístupu zpravodajských služeb a donucovacích orgánů. Rovněž je třeba vést soudržnou justiční politiku vůči pachatelům trestných činů.

b) Základní práva

Základní práva jsou ústředním prvkem hodnot EU a podstatným prvkem procesu přistoupení. V zákonech zemí procesu rozšíření jsou většinou zakotvena, ale je třeba více usilovat o jejich plné provádění v praxi.

Obzvláště znepokojivá je nadále situace v oblasti svobody projevu a svobody sdělovacích prostředků. Již v roce 2014 byly zaznamenány případy regrese v této oblasti a tento trend v roce 2015 pokračoval. Ve státech západního Balkánu docházelo k nepřiměřenému politickému ovlivňování práce veřejnoprávních stanic a k zastrašování novinářů; pokrok v oblasti seberegulace sdělovacích prostředků byl omezený. Svoboda projevu v Turecku je dále omezována legislativními změnami i praxí – viz stíhání za údajné urážky vysoce postavených politiků včetně prezidenta – a udělováním pokut, jež mají odrazující účinek vůči svobodě zpravodajství ve sdělovacích prostředcích. Komise považuje úsilí v oblasti svobody projevu a sdělovacích prostředků i nadále za prioritu procesu přistoupení k EU. Dne 4. listopadu 2015 uspořádala Komise třetí konferenci Speak-Up!. Na těchto konferencích se setkávají hlavní aktéři z řad sdělovacích prostředků, občanské společnosti a vnitrostátních orgánů, aby společně řešili klíčové problémy a posilovali úsilí v oblasti svobody projevu v celém regionu.

Je nutné zajistit lepší ochranu menšin, zejména Romů. Romové v zemích západního Balkánu a Turecku jsou nadále obětmi rasismu, diskriminace a sociálního vyloučení. Většinou žijí v extrémní chudobě a nemají dostatečný přístup ke zdravotní péči, vzdělání a odborné přípravě a k bydlení a zaměstnání.

Zdrojem obav je také diskriminace a nepřátelství vůči dalším zranitelným skupinám, mimo jiné na základě sexuální orientace nebo genderové identity. Vůči násilí, zastrašování a nenávisným verbálním projevům proti těmto a dalším zranitelným osobám je nutné zaujmout přístup nulové tolerance. Je třeba vynaložit další úsilí o podporu rovnosti mezi ženami a muži, včetně potírání domácího násilí, zlepšování práv dítěte a podpory osob se zdravotním postižením, a o usnadnění přístupu ke spravedlnosti. Je nutný silnější institucionální rámec na ochranu základních práv, zvláště je nutné podpořit činnost veřejných ochránců práv, nevládních organizací a obhájců lidských práv.

c) Hospodářský rozvoj a konkurenceschopnost

Členství v EU nespočívá jen v dosažení souladu s pravidly a normami EU – dotčená země musí být také v ekonomické situaci umožňující členství, aby mohla využívat veškerých výhod členství v EU a zároveň přispívala k růstu a prosperitě hospodářství EU.

Ve všech zemích procesu rozšíření přetrvávají značné problémy v oblasti hospodářských reforem, konkurenceschopnosti, tvorby pracovních míst, fiskální konsolidace a inkluzivního růstu. Všechny přistupující země si sice do značné míry udržely celkovou makroekonomickou stabilitu a pokračuje v nich mírné oživení, ovšem všechny západobalkánské země se potýkají s velkými strukturálními problémy hospodářského a sociálního rázu, mimo jiné s vysokou mírou nezaměstnanosti a nízkými příjmy. Je nutné zlepšit infrastrukturu a vzdělávací systémy. Nedostatek lákavých pracovních příležitostí na tuzemském trhu práce se v řadě zemí odráží ve značném přílivu remitencí ze zahraničí: v Kosovu představují přes 11 % HDP a v Bosně a Hercegovině 12,6 % HDP. Tyto remitence sice částečně vyrovnávají přetrvávající schodek obchodní bilance a stimulují spotřebu, ale současně snižují pobídky k výkonu práce.

Přilákání investorů a podpora hospodářského růstu a zaměstnanosti předpokládají také právní jistotu, fungující nezávislé soudnictví podporující dodržování základních práv včetně vlastnických práv, fungující veřejnou správu a jednotné uplatňování pravidel. Nedostatky v oblasti právního státu, prosazování pravidel hospodářské soutěže, řízení veřejných financí a časté změny v povoleních a daních zvyšují riziko korupce a negativně se projevují na investičním prostředí. Země západního Balkánu trpí nízkou úrovní industrializace a malou produktivitou stávajících průmyslových podniků a nedostatky v průmyslové správě. Tyto faktory objasňují, proč zůstává objem zahraničních investic na západním Balkáně nízký; to brzdí nezbytný přenos osvědčených postupů a know-how, a tím i rychlejší růst produktivity.

Hospodářský vývoj a prognózy z poslední doby jsou následující:

- ⇒ V zemích procesu rozšíření se do značné míry podařilo udržet celkovou makroekonomickou stabilitu, ale problémem k řešení zůstává fiskální konsolidace, jelikož řada zemí má vysoký veřejný dluh.
- ⇒ Růst v kandidátských zemích západního Balkánu by měl v roce 2015 podle odhadů činit v průměru 2,5 %.
- ⇒ Tato zvýšená míra růstu se však neprojevila na růstu pracovních míst. Nezaměstnanost je stále vysoká, zvláště mezi mladými lidmi a ženami. V současnosti dosahuje v zemích západního Balkánu průměrně 22 %, ale v Bosně a Hercegovině, Kosovu a Bývalé jugoslávské republice Makedonii je mnohem vyšší. Vážným problémem zůstává vysoká míra chudoby.
- ⇒ EU je hlavním obchodním partnerem zemí západního Balkánu, které do EU vyvážejí přibližně 60 % svého exportu. EU je také zdaleka největším poskytovatelem přímých zahraničních investic.

- ⇒ V roce 2014 se růst v Turecku stabilizoval na úrovni 2,9 % oproti 4,2 % v roce předchozím. Na rok 2015 je předpovídán o něco vyšší růst. Turecká lira oslabila a schodek běžného účtu se snížil z téměř 8 % HDP v roce 2014 na méně než 6 % v roce 2015, v čemž se odrazil nižší růst domácí poptávky a nižší ceny energie. Nedávný hospodářský vývoj Turecka ukazuje jak vysoký potenciál, tak přetrvávající nerovnováhu jeho ekonomiky.
- ⇒ Hlavním obchodním partnerem Turecka zůstává EU, kam směřuje přes 40 % jeho vývozu. Turecko se stalo pro evropské podniky investiční základnou, která se stále více začleňuje do dodavatelského a výrobního řetězce EU. Z EU pochází přibližně 60 % přímých zahraničních investic v Turecku.

Na základě zkušeností, které členské státy EU získaly v rámci evropského semestru, Komise v zemích procesu rozšíření stále více podporuje zkvalitňování správy ekonomických záležitostí a konkurenceschopnost. To by mělo pomoci kandidátským zemím uvolnit potenciál pro udržitelný růst a vytváření pracovních míst, lépe plánovat strukturální reformy a jejich posloupnost a v konečném důsledku plnit ekonomická kritéria. Tato podpora je zvláště důležitá u zemí západního Balkánu, jelikož žádnou z nich dosud nelze považovat za fungující tržní hospodářství.

Počátkem roku 2015 předložily všechny země procesu rozšíření svůj program hospodářských reforem, který se zabývá střednědobým rámcem makroekonomické a fiskální politiky a u zemí západního Balkánu rovněž strukturálními reformami. Komise provedla analýzu těchto programů a na základě jejich doporučení se v květnu 2015 sešli ministři financí EU a dotyčných zemí na zasedání, kde přijali společná doporučení k reformám nezbytným pro podporu dlouhodobého růstu a konkurenceschopnosti. Tato doporučení jsou plně zohledněna v základních výročních zprávách Komise, které poskytují další pokyny týkající se reformních priorit. Financování v rámci NPP je rovněž lépe zacíleno.

Od příštího roku budou programy hospodářských reforem předkládány jako jediný, integrovaný dokument a více se zaměří na výzvy v oblasti zaměstnanosti a na sociální problémy. Programy hospodářských reforem se budou vypracovávat každý rok.

Turecko má s EU společný zájem na prosazování hospodářských reforem, výměně zkušeností, sladění stanovisek ve skupině G20 a prohloubení hospodářské integrace. Komise zahájila detailní posouzení dopadů, které má podpořit mandát k jednáním o modernizaci a rozšíření celní unie mezi EU a Tureckem. Cílem je povýšit obchodní vztahy na úroveň odpovídající strategickému významu vztahů mezi EU a Tureckem a důležitosti vzájemné hospodářské výměny. Bude zahájen ekonomický dialog na vysoké úrovni mezi EU a Tureckem, jež doplní vzájemné podnikatelské fórum, a bude probíhat dialog na vysoké úrovni o energetice.

Zvýšením konkurenceschopnosti a zavedením opatření na podporu tvorby pracovních míst v regionu by se měly zmírnit migrační tlaky do EU ze zemí procesu rozšíření. Podobně jako v minulosti se bude o možné potřebě přechodných opatření a/nebo ochranného mechanismu proti volnému pohybu pracovních sil a o jejich podobě jednat během přístupových jednání o budoucím rozšíření, přičemž bude zohledněno posouzení budoucího dopadu.

d) Fungování demokratických institucí a reforma veřejné správy

Je nutno v plném rozsahu zajistit řádné fungování a stabilitu hlavních institucí zaručujících demokracii. Demokratické instituce zůstávají v několika zemích nestabilní. Chybí zde kultura dosahování kompromisu a úloha vnitrostátních parlamentů je nedostatečně rozvinutá. Ve vykazovaném období došlo v Bývalé jugoslávské republice Makedonii, Albánii a Černé Hoře k bojkotu parlamentu. V Kosovu a Černé Hoře se členové opozice zapojili do násilných

incidentů namířených proti vládě. Parlamentní přezkum je často ohrožován nadměrným používáním naléhavých legislativních postupů, slabými systémy a postupy parlamentních výborů a nedostatečnými konzultacemi zúčastněných stran, při nichž chybějí poznatky odborníků.

Problémem není ani tak organizace svobodných a spravedlivých voleb, ale spíše skutečnost, že jsou volby často vnímány jako příležitost k získání politické kontroly nad státními orgány. Klíčová je v tomto ohledu reforma veřejné správy, včetně profesionalizace a odpolitizování veřejné služby.

Reforma veřejné správy je spolu s právním státem a správou ekonomických záležitostí průřezovou otázkou, která má zásadní význam pro zdar politických a ekonomických reforem a pro budování základů k provádění pravidel a norem EU.

Kvalitně fungující veřejná správa je nezbytnou podmínkou demokratické správy věcí veřejných a odpovědnosti. Kvalita veřejné správy má také bezprostřední vliv na schopnost vlád poskytovat veřejné služby, předcházet korupci a potírat ji a podporovat konkurenceschopnost a růst. Zásadní je zakotvit do řízení veřejné služby meritokratické principy a zajistit odpovídající správní postupy. V minulém roce došlo v některých zemích k pokroku, ale obecně je třeba ještě vynaložit značné úsilí.

Země rovněž musí najít vhodnou rovnováhu mezi ústřední vládou a regionálními a místními samosprávami, která by nejlépe podporovala provádění reforem a poskytování služeb občanům. Zásadní význam v procesu sbližování s právními předpisy EU a při výsledném uplatňování pravidel EU má též úloha místních a regionálních orgánů.

Občané mají nejen právo na dobrou veřejnou správu, ale také na aktivní zapojení do tvorby politiky. Je třeba více usilovat o posílení participativní demokracie a o rozvoj dialogu mezi subjekty s rozhodovací pravomocí a zúčastněnými stranami. Důležitým prvkem každého demokratického systému je občanská společnost se silným postavením. Zvyšuje politickou odpovědnost a sociální soudržnost, prohlubuje porozumění a začleňování reforem souvisejících s přistoupením a podporuje usmíření ve společnostech rozdělených konfliktem.

V některých případech je třeba vytvořit příznivější a vstřícnější prostředí, které zlepšuje podmínky pro politický dialog a poskytování nestranných informací pro rozhodovací proces, podpořené kvalitními statistickými údaji od nezávislých vnitrostátních statistických orgánů. Musí být zajištěna nezávislost a účinnost klíčových subjektů, např. veřejného ochránce práv a státních kontrolních orgánů, a na jejich doporučení se musí odpovídajícím způsobem reagovat.

III. REGIONÁLNÍ SPOLUPRÁCE

a) Agenda v oblasti propojení

Propojení je ústředním bodem úsilí Komise o podporu integrace mezi jednotlivými zeměmi a jejich integrace do EU. Toto úsilí rovněž slouží jako motor jejich evropské perspektivy. K lepšímu propojení jsou nutné investice do zlepšení dopravní a energetické infrastruktury a provádění „měkkých“ opatření v zájmu otevírání trhů, odstraňování překážek integrace a vytváření transparentního regulačního prostředí.

Lepší propojení mezi zeměmi západního Balkánu a EU je klíčovým faktorem pro růst a zaměstnanost, neboť posiluje páteří prvek těchto zemí – konkurenceschopnost. Občanům zemí, které chtějí vstoupit do Unie, přinese již před přistoupením jednoznačné výhody a evropským investorům otevře nové příležitosti. Agenda v oblasti propojení je úzce svázána se správou ekonomických záležitostí a s programy hospodářských reforem, které země

procesu rozšíření připravily. Kromě toho agenda přispívá k budování mostů v této oblasti, rozvoji dobrých sousedských vztahů a upevnění míru a usmíření.

Významného pokroku je dosahováno v rámci „berlínského procesu“ a v rámci iniciativy sdružení šesti zemí západního Balkánu, které podporují regionální přístup ke stanovování realistických priorit, pokud jde o klíčové infrastrukturní projekty a investice v oblasti propojení, a které podněcují nezbytné reformy. Na srpnové schůzce ve Vídni bilancovaly hlavy států a vlád zemí tohoto regionu a řady členských států dosažený pokrok a dohody se na prioritách pro další rozvoj infrastruktury.

V oblasti **dopravy** se vrcholná schůzka ve Vídni opírala o dohodu se zeměmi západního Balkánu z dubna 2015 o páteřní síti a dohodu z června 2015 o rozšíření tří hlavních koridorů transevropské dopravní sítě do zemí západního Balkánu. Dotčené země stanovily prioritní projekty podél úseků těchto koridorů, které by měly být provedeny do roku 2020. V zájmu zajištění udržitelnosti a dosažení výsledků v krátkodobém horizontu se země dohodly provést do příštího summitu v Paříži v létě 2016 řadu „měkkých“ opatření, jako je sladění a zjednodušení postupů týkajících se překračování hranic, bezpečnosti silničního provozu a systémů údržby. Dokončení Smlouvy o dopravním společenství bude v tomto směru přínosem, neboť podpoří integraci trhů a infrastruktury v oblasti pozemní dopravy a zároveň bude pomáhat zemím západního Balkánu při zavádění norem EU v oblasti pozemní dopravy.

Byl rovněž proveden výběr prioritních projektů z již schválených 35 projektů v zájmu **Energetického** společenství (PECI), zejména pokud jde o elektrické propojovací vedení. Země se také dohodly, že učiní kroky vedoucí k vytvoření regionálního trhu s elektřinou. Mezi opatření, která umožní dosáhnout výsledků také v krátkodobém horizontu, patří zajištění úplného souladu se stávajícími právními požadavky v rámci Smlouvy o Energetickém společenství, mimo jiné v oblasti oddělování, přístupu třetích stran a zvýšení regulační nezávislosti.

V oblasti změny klimatu budou muset země, které chtějí vstoupit do Unie, provést podstatné reformy v souladu s rámcem politiky EU do roku 2030 v oblasti klimatu a energetiky a plnit své mezinárodní závazky v oblasti klimatu.

Vybrané investiční projekty si vyžádají významné financování a spolufinancování, mj. z investičního rámce pro západní Balkán, aby bylo možné podporovat investice, jež posílí zaměstnanost a růst a podpoří propojení v regionu. Koordinace s mezinárodními finančními institucemi se zintenzivňuje. Země západního Balkánu zřídily vnitrostátní investiční výbory, které navrhly jednotné seznamy projektů, jež se budou muset stát spolehlivými mechanismy plánování a stanovování priorit. Zajistí se tak, aby země měly rozpočtové zdroje a fiskální prostor potřebný pro zavedení úvěrového financování nezbytného pro včasné provedení všech projektů.

Další klíčovou prioritou je **mládež a vzdělávání**. Komise vítá dohodu o „pozitivní agendě pro mládež na západním Balkáně“ a dohodu ohledně platformy zemí západního Balkánu pro vzdělávání a odbornou přípravu, zahrnující jedenáct regionálních projektů zaměřených na podporu reforem a zvyšování kapacity. Dále podporovány budou jednak iniciativy v rámci programů Erasmus+, včetně specifického Mládežnického okna, a jednak podnikání. Komise rovněž podporuje práci Rady pro regionální spolupráci, která se zeměmi jedná o vzájemném uznávání diplomů, jež by zlepšilo regionální mobilitu a efektivitu trhů práce.

Další prioritou pro tento region je hlubší **integrace trhu**. Díky střeoevropské zóně volného obchodu (CEFTA) byly zrušeny cla a kvóty pro zemědělské produkty a průmyslové výrobky. Omezené obchodní toky v rámci regionu jsou do značné míry důsledkem

nekonkurenceschopných podniků. Země si konkrétní opatření v oblasti konkurenceschopnosti stanovily v rámci programů hospodářských reforem, které předložily Evropské komisi v lednu 2015. Důležité bude rovněž najít správnou kombinaci pobídek pro podniky, aby se zabránilo škodlivé daňové soutěži. Komise provede srovnávací studii o pobídkách pro podniky.

V oblasti **IKT a elektronických komunikací** by země procesu rozšíření měly brát jednotný digitální trh EU jako vzor pro zajištění lepšího přístupu spotřebitelů a podniků k digitálnímu zboží a službám, pro vytvoření vhodných podmínek a rovných příležitostí pro rozvoj digitálních sítí a inovativních služeb a pro maximalizaci růstového potenciálu digitální ekonomiky. Rada pro regionální spolupráci již v této oblasti začala se zeměmi konkrétně spolupracovat prostřednictvím iniciativy e-SEE, např. v otázce bezroamingové zóny na západním Balkáně.

Komise plně podporuje činnost v rámci procesu spolupráce v jihovýchodní Evropě a činnost Rady pro regionální spolupráci, včetně regionální strategie 2020 s jejím důrazem na podporu hospodářské spolupráce a rozvoje v tomto regionu. Komise vítá zintenzivnění činnosti sdružení šesti zemí západního Balkánu, která rovněž v rámci berlínského procesu podporuje zaměření na propojení.

Komise bude nadále podporovat práci v těchto oblastech a společně se zeměmi západního Balkánu prozkoumá nové oblasti spolupráce. Jde mimo jiné o osvědčené postupy EU při stanovování regionálních priorit, jako je strategie pro inteligentní specializaci, která může podnítit další investice do výzkumu a inovací a do odborného vzdělávání a odborné přípravy.

b) Dobré sousedské vztahy a regionální spolupráce

Dobré sousedské vztahy a regionální spolupráce jsou základními prvky procesu stabilizace a přidružení i procesu rozšíření, jež jsou trvalým motorem transformace a opěrným bodem stability v zemích jihovýchodní Evropy usilujících o členství v EU. Došlo k zintenzivnění styků a spolupráce na dvoustranné a regionální úrovni, a to i v citlivých otázkách, jako jsou válečné zločiny, návrat uprchlíků, organizovaná trestná činnost a policejní spolupráce. Dobré sousedské vztahy jsou také nadále posilovány prostřednictvím různých iniciativ regionální spolupráce. Frekvence regionálních kontaktů na úrovni předsedů vlád a ministrů se rovněž zvýšila. Je důležité, aby se tyto iniciativy doplňovaly, aby byly inkluzivní a aby je země regionu měly za vlastní a staraly se o jejich rozvoj. V srpnu podepsala Černá Hora dohodu o hranicích s Bosnou a Hercegovinou a tutéž dohodu s Kosovem. Měla by pokračovat regionální spolupráce v otázkách životního prostředí, přičemž obzvláštní důraz je třeba klást na protipovodňovou prevenci a vodní zdroje (přeshraniční povodí řek), znečištění ovzduší a ochranu přírody (přeshraniční chráněné oblasti).

Současně je třeba více usilovat o překonání **dvoustranných sporů** mezi zeměmi procesu rozšíření a mezi nimi a členskými státy. Dvoustranné vztahy v regionu nadále zatěžuje mnoho nevyřešených otázek, zejména problémů, které vyvstaly po rozpadu bývalé Jugoslávie, například spory mezi různými etniky a spory ohledně statusu, postavení menšin, odpovědnosti za válečné zločiny, vysídlených osob, pohřešovaných osob a vymezení hranic. Usmíření a odpovědné politické vedení má zásadní význam pro stabilitu a pro vytváření takového prostředí v jihovýchodní Evropě, které povede k překonání dědictví minulosti, a tím k minimalizaci rizika politického zneužití neuzavřených dvoustranných otázek a rizika vzniku nových sporů. V regionu by se měly více podporovat snahy o usmíření, např. v podobě iniciativy pro pravdu a usmíření koalice RECOM.

Dotčené strany by měly řešit dvoustranné spory co nejdříve, aby nezpomalovaly proces přistoupení, který by měl vycházet ze zavedených podmínek. Komise naléhavě vyzývá všechny strany, aby vyvinuly veškeré úsilí k vyřešení zbývajících sporů v souladu se

zavedenými zásadami a prostředky, včetně případného postoupení některých záležitostí Mezinárodnímu soudnímu dvoru nebo jiným stálým či *ad hoc* subjektům pro řešení sporů. Pozitivní atmosféra srpnové vrcholné schůzky ve Vídni – kdy vedoucí představitelé zemí západního Balkánu podepsali dohodu, v níž se zavazují, že si vzájemně nebudou blokovat pokrok směrem k EU a že budou využívat mezinárodní rozhodčí řízení v případě dvoustranných záležitostí, které nelze vyřešit mezi zúčastněnými stranami – je vítána a mělo by se na ní stavět.

Díky srpnovému uzavření dalších klíčových dohod bylo dosaženo významného pokroku v procesu normalizace vztahů mezi Srbskem a Kosovem. Je nutné provádět v tomto procesu návazné kroky a provést všechny dohody (včetně Bruselské dohody³). EU začlenila požadavek narovnání vztahů do rámce pro vyjednávání o přistoupení se Srbskem a do jednání o dohodě o stabilizaci a přidružení s Kosovem. Pokud jde o Bývalou jugoslávskou republiku Makedonii, je nadále zásadní udržovat dobré sousedské vztahy a bezodkladně vyjednat oboustranně přijatelné řešení problému s názvem země pod záštitou OSN.

Komise bude nadále nabízet politickou podporu všem dotčeným zemím, aby co nejdříve vyřešily dvoustranné záležitosti, a i nadále bude aktivně podporovat úsilí o nalezení řešení na jiných fórech.

Komise vítá vstřícnost **Turecka** v otázce obnovení jednání o urovnání kyperské otázky pod vedením OSN. Je důležité, aby tyto rozhovory co nejdříve pokročily kupředu. V souladu s opakovanými postoji Rady a Komise z předchozích let musí nyní Turecko neodkladně splnit svůj závazek zajistit úplné provedení dodatkového protokolu a pokročit v narovnávání vztahů s Kyperskou republikou. Tento krok by mohl proces přistoupení významným způsobem povzbudit. Komise rovněž vyzývá k tomu, aby se bránilo jakýmkoli hrozbám, zdrojům neshod či jednání, jež poškozují dobré sousedské vztahy a nepříznivě ovlivňují mírové urovnávání sporů. Komise zdůrazňuje všechna svrchovaná práva členských států EU. Patří mezi ně mimo jiné právo uzavírat dvoustranné dohody, jakož i právo provádět průzkum přírodních zdrojů a využívat jich v souladu s *acquis* EU a mezinárodním právem, včetně Úmluvy OSN o mořském právu.

IV. ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ

Na základě výše uvedené analýzy a shrnutí hodnocení jednotlivých zemí, uvedených v příloze, předkládá Komise tyto **závěry a doporučení**:

I.

- 1.** Politika rozšíření EU je investicí do **míru, bezpečnosti a stability** v Evropě. Poskytuje více hospodářských a obchodních příležitostí, jež jsou EU a zemím, které chtějí vstoupit do Unie, k vzájemnému prospěchu.
- 2.** Země procesu rozšíření musí splnit přesně definovaná kritéria, aby mohly přistoupit k EU. Proces přistoupení je důsledný, stojí na přísné, ale spravedlivé **podmíněnosti a zásadě vlastních zásluh** a je zásadním předpokladem pro důvěryhodnost politiky rozšíření, pro poskytování pobídek zemím procesu rozšíření k provádění dalekosáhlých reforem a pro zajištění podpory občanů EU.
- 3.** Problémy, s nimiž se země procesu rozšíření potýkají, jsou takového rozsahu, že žádná z nich nebude připravena vstoupit do EU během mandátu současné Komise. Proto je nutné znovu potvrdit silný důraz procesu přistoupení na princip **„základní zásady**

---

³ „První dohoda o zásadách pro narovnání vztahů“ z dubna 2013.

na prvním místě“, jenž bude páteří politiky rozšíření, kterou povede současná Komise.

4. V tomto smyslu bude Komise nadále zaměřovat své úsilí na zajištění toho, aby se tyto země prioritně zabývaly reformami v oblasti **právního státu** včetně reforem soudnictví a boje proti organizované trestné činnosti a korupci, v oblasti **základních práv** včetně svobody projevu a boje proti diskriminaci, zejména vůči LGBTI komunitě a Romům, a v oblasti fungování demokratických institucí včetně **reformy veřejné správy**. Bude rovněž podporovat **hospodářský rozvoj** a posilovat konkurenceschopnost.
5. **Základní zásady jsou nedělitelné a vzájemně se posilují.** Posilování právního státu zvyšuje právní jistotu, podněcuje a chrání investice a významně přispívá k podpoře hospodářského rozvoje a konkurenceschopnosti. Proces rozšíření musí tyto synergie nutně usnadňovat a poskytovat silnější impulsy k hospodářským reformám, tak aby země, které chtějí vstoupit do Unie, mohly již před svým přistoupením využívat výhod fungujícího tržního hospodářství se silným právním státem, a přispěly tím k řádnému fungování celé Unie.
6. Země západního Balkánu a Turecko silně postihla **uprchlická krize**, a zejména Turecko hraje klíčovou roli při poskytování humanitární pomoci uprchlíkům. V zájmu vyřešení tohoto jevu je naléhavě třeba zintenzivnit spolupráci v širším regionu, aby bylo možné identifikovat osoby, jež potřebují ochranu, poskytnout jim pomoc, chránit vnější hranice EU a rozbít zločinecké sítě zapojené do převaděčství. EU poskytuje za tímto účelem významnou podporu. Komise dále navrhla, aby byly všechny země procesu rozšíření zařazeny na seznam bezpečných třetích zemí.
7. Pro země západního Balkánu je jasná perspektiva členství v EU klíčovým stabilizujícím faktorem v regionu, kde je neustále třeba usilovat o překonání dědictví minulosti a podporu usmíření. **Dobré sousedské vztahy a regionální spolupráce** jsou základními prvky procesu stabilizace a přidružení, v němž bylo za uplynulý rok dosaženo značného pokroku.
8. Komise důrazně podporuje **agendu v oblasti propojení**, která na vídeňském summitu konaném v srpnu významně pokročila. Bylo dosaženo dohody ohledně hlavní dopravní sítě a nyní budou prováděny klíčové projekty v oblasti dopravy a energetické infrastruktury. Komise bude tento proces nadále podporovat, mimo jiné pomocí značných finančních prostředků v rámci nástroje předvstupní pomoci.
9. Toto sdělení stanoví **zastřešující střednědobou strategii politiky rozšíření EU**. Komise bude nadále přijímat výroční sdělení, v nichž zhodnotí pokrok, vyvodí závěry a doporučení ohledně tematických otázek nebo otázek specifických pro jednotlivé země a podle potřeby navrhne úpravy celkové strategie.
10. Komise zavedla na pilotním základě nový, posílený přístup ke svým hodnocením ve **výročních zprávách o jednotlivých zemích** v řadě klíčových oblastí reforem. Kromě zpráv o pokroku se klade mnohem větší důraz na aktuální stav připravenosti na převzetí závazků vyplývajících z členství a na jasnější pokyny pro země ohledně reforem. Tím se zvýší transparentnost, což usnadní větší kontrolu reformního procesu všemi zúčastněnými stranami včetně občanské společnosti, pro niž je třeba vytvořit příznivější prostředí. Harmonizovanější hodnocení by také měla zlepšit porovnatelnost mezi jednotlivými zeměmi.

II.

11. **Černá Hora:** Přístupová jednání s Černou Horou pokročila. Legislativní rámeček právního státu se zlepšil a byly zřízeny nové instituce. Nyní je pro celkový proces jednání nezbytné, aby vykazoval výsledky celý právní systém Černé Hory, zejména pokud jde o boj proti korupci a organizované trestné činnosti. Celkové tempo přístupových jednání bude záviset na pokroku při plnění prozatímních referenčních kritérií v kapitolách týkajících se právního státu a v odstraňování příslušných zjištěných nedostatků, prokázaných hmatatelnými výsledky. Všechny politické strany by měly prokázat svou zodpovědnost a znovu se zapojit do konstruktivního dialogu, přičemž klíčovým fórem pro politické debaty je parlament. Černá Hora musí také zajistit plné provádění nového volebního zákona. Dále by Černá Hora měla snížit veřejný dluh a zlepšit konkurenceschopnost průmyslových a zemědělských produktů.
12. **Srbsko:** Srbsko podniklo důležité kroky, jež by měly vést k otevření prvních kapitol jednání o přistoupení k EU. Země dokončila komplexní akční plány v oblasti právního státu. Dosáhla také uzavření několika klíčových dohod s Kosovem, jež představují významný mezník v procesu narovnání vztahů. Celkové tempo jednání bude záviset zejména na udržitelném pokroku v těchto dvou oblastech. Komise se zájmem očekává otevření prvních kapitol jednání na mezivládní konferenci během tohoto roku. V oblasti právního státu bude mít klíčový význam reforma soudnictví a boj proti korupci a organizované trestné činnosti. Proces hospodářských reforem musí pokračovat, a to s obzvláštním důrazem restrukturalizaci státních podniků a veřejných služeb. Zvyšující se konstruktivní a vůdčí úloha Srbska v regionu má zásadní význam pro zlepšování regionálních vazeb a stability. Srbsko silně postihla uprchlická krize, při níž muselo řešit příliv více než 200 000 státních příslušníků třetích zemí, kteří prošli jeho územím od začátku tohoto roku.
13. **Bývalá jugoslávská republika Makedonie:** Proces přistoupení Bývalé jugoslávské republiky Makedonie zůstává ve slepé uličce. Zjištění v případě odposlouchávání potvrzují dřívější vážné obavy Komise a dalších subjektů, pokud jde o politické ovlivňování soudnictví a sdělovacích prostředků, sílící politizaci státních institucí a průběh voleb. Země si na druhé straně udržuje vysokou úroveň harmonizace s *acquis* vzhledem k tomu, jak daleko již v procesu přistoupení postoupila. Političtí činitelé se nyní musí plně soustředit na provádění „naléhavých reformních priorit“ Komise a na překonání politické krize. Rozpočet by měl být více zaměřen na růst a zaměstnanost a je nutné zlepšit jeho celkovou podobu, transparentnost a provádění. Nadále je velmi důležité přijmout rozhodné kroky vedoucí k vyřešení „problému s názvem“. Bývalou jugoslávskou republiku Makedonii silně postihla uprchlická krize, při níž musela řešit příliv více než 200 000 státních příslušníků třetích zemí, kteří prošli jejím územím od začátku tohoto roku.

Vzhledem k dosavadnímu pokroku při uplatňování politické dohody z června/července je Komise připravena prodloužit platnost svého doporučení ohledně zahájení přístupových jednání s Bývalou jugoslávskou republikou Makedonií.

Podmínkou však je, že země dosáhne výsledků v trvalém uplatňování politické dohody z června/července, jakož i výrazného pokroku v provádění naléhavých reformních priorit. Po volbách se tato otázka znovu posoudí.
14. **Albánie:** Albánie dosáhla stabilního pokroku při řešení klíčových priorit pro zahájení přístupových jednání, zejména v reformě veřejné správy a v přípravě důkladné reformy soudního systému. Nyní je zapotřebí přijmout balíček reforem v oblasti soudnictví a pokročit v dosahování solidních výsledků v oblasti boje proti korupci a organizované trestné činnosti, pokud jde o proaktivní vyšetřování, stíhání

a pravomocné rozsudky na všech úrovních. Přijetí právních předpisů týkajících se vyloučení pachatelů trestných činů z parlamentu by posílilo důvěru občanů v jejich politické představitele a veřejné instituce. V zájmu udržitelnosti reformního procesu EU je nutné zajistit konstruktivní politický dialog napříč politickým spektrem. Je zapotřebí vytrvale usilovat o zlepšení fiskální konsolidace, podnikatelského prostředí a vyřešení problému neformální ekonomiky.

15. **Bosna a Hercegovina:** Bosna a Hercegovina je znovu na cestě reforem nutných pro dosažení pokroku v procesu integrace do EU. Aby mohla EU žádost Bosny a Hercegoviny o členství posoudit, musí země učinit významný pokrok při provádění programu reforem, který byl přijat za politického konsensu v červenci. Písemné závazky je nyní třeba promítnout do přijetí a provádění nezbytných reforem zejména v oblasti právního státu, včetně boje proti korupci a organizované trestné činnosti, jakož i socioekonomických reforem. Vysokou nezaměstnanost a nízkou účast na trhu práce by země měla snížit pomocí zpružnění trhu práce, včetně snížení daňového zatížení. Nástrojem pro řešení zbývajících nedostatků soudnictví Bosny a Hercegoviny by měl být strukturovaný dialog o spravedlnosti. Aby země byla schopna čelit výzvám na cestě do Evropské unie, bude také nutné posílit veřejnou správu, zlepšit spolupráci na všech úrovních a vytvořit účinný mechanismus koordinace v záležitostech týkajících se EU. Musí být co nejdříve dokončena úprava dohody o stabilizaci a přidružení, tak aby zohledňovala přistoupení Chorvatska k EU.
16. **Kosovo:** Komise vítá podpis dohody o stabilizaci a přidružení, která poskytuje komplexní rámec pro užší politické a hospodářské vztahy mezi EU a Kosovem. Rozhodnutí Kosova zřídit specializované senáty pro závažné trestné činy spáchané v rámci konfliktu v Kosovu představuje významný krok vpřed. Kosovo také dosáhlo uzavření klíčových dohod se Srbskem, jež představují významný mezník v procesu narovnání vztahů. Kosovo by mělo zachovat pozitivní trend, mimo jiné se zabývat budoucími reformními výzvami, zejména v oblasti právního státu, konkrétně v boji proti korupci a organizované trestné činnosti. Vlášda a parlament musí bez dalšího odkládání zajistit, aby byli jmenováni členové správních rad mnoha nezávislých institucí a regulačních orgánů, a to na základě zásluh. Komise vítá pokrok v plnění požadavků procesu liberalizace vízového režimu. Kosovo přijalo některá účinná krátkodobá opatření s cílem omezit nelegální migraci do EU. Shromáždění by mělo mít možnost v souladu s demokratickými postupy svobodně a otevřeně diskutovat o všech otázkách týkajících se Kosova. Bránit činnosti parlamentu a páchat násilí s politickými účely je nepřijatelné.
17. **Turecko:** Turecko je klíčovým partnerem Evropské unie. V průběhu minulého roku EU a Turecko i nadále posilovaly spolupráci v klíčových oblastech společného zájmu. Turecko se potýká s vážnými problémy v oblasti zahraniční politiky a bezpečnosti, včetně rostoucí hrozby terorismu. Stojí rovněž v první linii rozsáhlé uprchlické krize a na svém území poskytuje značnou pomoc více než 2 milionům syrských uprchlíků. Zásadní je intenzivnější politický dialog, spolupráce a partnerství mezi EU a Tureckem. Evropská rada uvítala společný akční plán pro uprchlíky a řízení migrace jako součást komplexního programu spolupráce založeného na sdílené odpovědnosti, vzájemných závazcích a jejich plnění. EU a její členské státy vyjádřily ochotu posílit spolupráci s Tureckem a podstatně zvýšit své politické a finanční zapojení v mezích zavedeného rámce. Úspěšné provádění společného akčního plánu přispěje k rychlejšímu plnění plánu uvolnění vízového režimu se všemi zúčastněnými členskými státy a k úplnému provádění dohody o zpětném přebírání osob. Pokrok v této oblasti bude posuzován na jaře roku 2016, kdy Komise vydá druhou zprávu o provádění v oblasti víz.

Kvůli opakovaným volbám a politické konfrontaci se však pokrok Turecka v oblasti reformy pozdržel. Soudnictví ovlivňovaly významné nedostatky. Situace v oblasti svobody projevu a svobody shromažďování se nadále zhoršovala. Proces urovnávání vztahů v kurdské otázce se zastavil. Co se týče sblížení právních předpisů s *acquis* EU obecně, Turecko dosáhlo v mnoha oblastech dobré úrovně připravenosti. Turecko je fungujícím tržním hospodářstvím s mírným růstem, avšak stále musí řešit makroekonomickou nerovnováhu a provádět další strukturální reformy. EU a Turecko zintenzivnily úsilí o zvýšení viditelnosti společných hospodářských a obchodních vztahů, mimo jiné podporou zásad modernizace a rozšíření celní unie a zlepšením politického dialogu o energetickém odvětví.

EU je připravena se znovu ve spolupráci s Tureckem zabývat celým spektrem otázek ve společném zájmu. Turecko musí urychlit proces reformy v oblasti právního státu a základních práv. Je nezbytně nutné, aby byly mírové rozhovory neprodleně obnoveny. Komise očekává, že bude na těchto klíčových prioritách pracovat s novou vládou, která vznikne po volbách konaných dne 1. listopadu.

Také Evropská rada uvedla, že procesu přistoupení je třeba dodat novou energii s cílem dosáhnout pokroku při jednáních v souladu s rámcem pro jednání a příslušnými závěry Rady. Komise navrhla otevření kapitoly 17 a vyzývá Radu, aby do konce roku 2015 svolala mezivládní konferenci. Aktualizovaná zpráva o prověření situace, pokud jde o kapitolu 31, byla předložena v prosinci 2013. Komise provede přezkum pokroku v dalších kapitolách a hodlá předložit aktualizované přípravné dokumenty týkající se kapitol 15, 23, 24 a 26 do jara 2016. Na zasedání Rady tak mohou začít jednání o všech těchto kapitolách, aniž by tím byl dotčen postoj členských států. Zejména oživení příprav na zahájení jednání o kapitolách 23 a 24 by Turecku poskytlo ucelený plán reformy v této důležité oblasti právního státu a základních práv.

V souladu s opakovanými postoji Rady a Komise z předchozích let musí nyní Turecko neodkladně plnit své povinnosti týkající se zajištění úplného provedení dodatkového protokolu a pokročit v narovnávání vztahů s Kyperskou republikou. Komise vítá obnovení jednání o urovnání kyperské otázky pod vedením OSN. Je důležité, aby tyto rozhovory co nejdříve pokročily dále. Klíčový je závazek Turecka, jakož i jeho konkrétní příspěvek k tomuto komplexnímu urovnání. EU prohlásila, že je připravena přizpůsobit podmínky pro takové urovnání, jež bude v souladu se zásadami, na nichž je Unie založena.

V. PŘÍLOHY

1. Shrnutí zjištění zpráv týkajících se jednotlivých zemí
2. Změny ve zprávách týkajících se jednotlivých zemí
3. Hlavní statistické údaje

Černá Hora

Pokud jde o **politická kritéria**, je třeba zajistit plné provedení nového volebního zákona přijatého v roce 2014, mj. v oblasti elektronické identifikace voličů. V souvislosti s případem údajného zneužití veřejných prostředků pro účely politické strany („kauza zvukových záznamů“) nebyla dosud přijata žádná politická opatření.

Některé opoziční strany začaly v září bojkotovat parlament. Konala se rovněž řada protestů mimo parlament, které nakonec vedly ke konfrontaci mezi policií a demonstranty, jež měly za následek zranění a škody na majetku. Očekává se, že všechny případy násilí či obvinění z nepřiměřeného použití síly při těchto událostech budou řádně prošetřeny. Všechny politické strany by se současně měly znovu zapojit do konstruktivního politického dialogu v parlamentu.

Určitého pokroku bylo dosaženo ve zlepšování spolupráce mezi vládou a organizacemi občanské společnosti, především pokud jde o účast uvedených organizací na procesu přistoupení, v němž občanská společnost i nadále hrála aktivní úlohu. Je nutné vytvořit příznivé podmínky pro dobrovolnickou činnost, občanské aktivity a sociální podnikání.

Pokud jde o reformu veřejné správy, je připravenost Černé Hory na mírně pokročilé úrovni. V zajišťování náboru založeného na zásluhách a v odstraňování politizace jsou však její výsledky nevyrovnané; je nutné jich dosáhnout na všech úrovních, včetně vedoucích pozic. Pokud jde o řízení veřejných financí, Černá Hora musí sladit své účetní standardy s mezinárodními normami a zavést silný rámec interní kontroly a zlepšit soulad s právními předpisy.

Připravenost soudního systému je na mírně pokročilé úrovni. Byly podniknuty důležité kroky ke sladění právního rámce s evropskými normami, jež zvýšily odbornost a nezávislost. Nyní je třeba se zaměřit na provádění. V roce 2014 se výrazně nesnížil počet neuzavřených případů. Etický kodex pro soudce a státní zástupce je v souladu s příslušnými evropskými a mezinárodními normami. Byla vytvořena strategie reformy soudnictví (2014–2018) a související akční plán. Nyní je nutné plně uplatňovat nový systém náboru zaměstnanců, profesního hodnocení a povyšování.

Pokud jde o boj proti korupci, Černá Hora dosáhla určité úrovně připravenosti. V účinném vyšetřování, stíhání a pravomocných odsouzeních v případech korupce, zejména korupce na vysoké úrovni, však dosáhla omezených výsledků. V boji proti organizovanému zločinu dosáhla země určité úrovně připravenosti. Je třeba vyvinout další úsilí, zejména vyšetřovat rozsáhlejší zločinecké sítě a bojovat proti praní peněz.

Další pokrok v přístupových jednáních bude celkově záviset rovněž na pokroku v oblasti právního státu, který bude také potřeba prokázat a posoudit na základě důvěryhodných výsledků v boji proti korupci a organizované trestné činnosti.

Právní rámec na ochranu lidských práv je z velké části v souladu s evropskými normami, avšak jeho provádění je nadále problematické. Černá Hora dosáhla určité úrovně připravenosti v oblasti svobody projevu. Přetrvávají však určité obavy: během vykazovaného období se objevily případy útoků na pracovníky a majetek sdělovacích prostředků, i když v menší míře než v předchozích letech. Některé případy násilí vůči sdělovacím prostředkům zatím zůstávají nevyřešeny – včetně nejzávažnějšího případu, jímž je vražda šéfredaktora v roce 2004. Pokroku ve svobodě sdělovacích prostředků brání chybějící solidní odborné a etické normy spolu s nedostatkem efektivní seberegulace.

Černá Hora nadále hrála konstruktivní úlohu v regionální spolupráci a učinila významné kroky při nacházení oboustranně přijatelných řešení dvoustranných záležitostí, které se dotýkají sousedních zemí; mj. byla v srpnu podepsána dohoda o hranicích s Bosnou a Hercegovinou a táž dohoda s Kosovem.

Pokud jde o **ekonomická kritéria**, připravenost Černé Hory v oblasti budování fungujícího tržního hospodářství je na mírně pokročilé úrovni. Bylo dosaženo určitého pokroku v prosazování fiskální konsolidace a zlepšování podnikatelského prostředí. V roce 2013 se ekonomika zotavila z recese s dvojitým dnem let 2009 a 2012. Po mírném poklesu v roce 2014 získává hospodářský růst za pomoci investic opět na síle. Výstavba dálničního úseku Bar–Boljare spolu s dalšími investicemi do energetiky, dopravy a cestovního ruchu sice podpoří hospodářský růst, její náklady by však mohly ohrozit fiskální udržitelnost. Černá Hora by měla vyvinout úsilí o snížení veřejného dluhu. Banky se potýkají s trvale vysokým podílem úvěrů v selhání, s problémy s vymáháním pohledávek a s nízkou rentabilitou kvůli malé velikosti trhu, takže úvěry jsou poskytovány v omezené míře a jsou drahé. Navzdory určitému zlepšení zůstává výkonnost trhu práce neuspokojivá a míra nezaměstnanosti setrvale vysoká (v současnosti na úrovni 18 %).

Pokud jde o schopnost vypořádat se s konkurenčními tlaky a tržními silami v rámci Unie, připravenost Černé Hory je na mírně pokročilé úrovni. Pokud však jde o průmyslové výrobky a zemědělské produkty, Černá Hora stále trpí nízkou konkurenceschopností, kterou je nutné zlepšit. Je ještě zapotřebí provést zásadní reformy za účelem posílení fyzické infrastruktury a lidského kapitálu země a zajistit předvídatelné a vstřícné regulační prostředí.

Pokud jde o **schopnost převzít závazky vyplývající z členství**, připravenost Černé Hory je na mírně pokročilé úrovni ve většině kapitol *acquis*, ačkoliv úroveň sblížování se liší. V oblasti zadávání veřejných zakázek je připravenost Černé Hory na mírně pokročilé úrovni. Je zapotřebí více usilovat o prevenci korupce v průběhu cyklu zadávání veřejných zakázek. V oblasti finanční kontroly je připravenost Černé Hory na mírně pokročilé úrovni, avšak je třeba vyvinout značné úsilí, aby bylo zajištěno provádění vnitřní finanční kontroly na všech úrovních veřejné správy a ve státních podnicích. Pokud jde o statistiku, Černá Hora dosáhla určité úrovně připravenosti; je ovšem zapotřebí značného úsilí zejména pro zajištění sblížování makroekonomických a obchodních statistik s normami EU.

Připravenost Černé Hory je v počáteční fázi mimo jiné v oblasti životního prostředí a změny klimatu. Sblížování právních předpisů s *acquis* a posilování správní kapacity je pro Černou Horu nadále velkou výzvou.

Srbsko

Pokud jde o **politická kritéria**, zúčastněné strany včetně občanské společnosti se ve větší míře zapojovaly do procesu přistoupení. Spolupráce mezi orgány a nezávislými regulačními subjekty a úřadem veřejného ochránce práv se v poslední době zintenzivnila, ale měla by se ještě zlepšit. Dále je třeba omezit uplatňování naléhavých postupů v parlamentu. V zájmu sblížování s normami EU v některých oblastech bude nutné provést ústavní reformy.

V oblasti reformy veřejné správy je připravenost Srbska na mírně pokročilé úrovni. Díky přijetí komplexního akčního plánu bylo dosaženo značného pokroku. Klíčový je závazek Srbska, jakož i jeho konkrétní příspěvek k provádění reformních cílů. Zásadní zůstává silná politická vůle k profesionalizaci a odpolitizování veřejné správy a ke zprůhlednění postupů naborů a propouštění, zejména u pozic na úrovni vyššího managementu.

Soudní systém dosáhl určité úrovně připravenosti: V květnu byla přijata nová pravidla hodnocení soudců a státních zástupců. Většina řádných předsedů soudů je již jmenována. Je třeba přijmout další kroky k odstranění politického ovlivňování. Kvalitě a efektivitě

soudnictví a přístupu ke spravedlnosti brání nerovnoměrné rozložení pracovní zátěže, zatěžující množství neuzavřených případů a chybějící systém bezplatné právní pomoci.

Srbsko dosáhlo určité úrovně připravenosti v oblasti prevence a potírání korupce, která je stále rozšířeným jevem. Protikorupční úsilí však zatím nevedlo k žádným významným výsledkům. Institucionální uspořádání dosud nefunguje jako spolehlivý odrazující prvek. Je nutné dosáhnout výsledků v účinném vyšetřování, stíhání a pravomocných odsouzeních v případech korupce, a to i korupce na vysoké úrovni.

V oblasti boje proti organizované trestné činnosti dosáhlo Srbsko určité úrovně připravenosti. Začaly fungovat nové chemické laboratoře pro analýzu DNA a drog. Země se aktivně účastní mezinárodní a regionální spolupráce. Srbsko přijalo strategie pro boj proti praní peněz a financování terorismu i strategii pro finanční vyšetřování, ale stále mu chybí celkový strategický obraz organizované trestné činnosti na jeho území. V boji proti organizovanému zločinu je třeba dosáhnout důvěryhodných výsledků.

Legislativní a institucionální rámec pro dodržování základních práv je zaveden. Je třeba zajistit jeho jednotné provádění v celé zemi, včetně oblasti ochrany menšin. V zajišťování podmínek pro plné uplatňování svobody sdělovacích prostředků a svobody projevu Srbsko dosáhlo určité úrovně připravenosti, ale musí vyvinout více úsilí. Je zapotřebí vytrvale usilovat o zlepšení situace Romů a uprchlíků a vysídlených osob. Orgány učinily kroky k posílení ochrany práv leseb, gayů, bisexuálů, transgender osob a intersexuálních lidí (LGBTI) a znovu umožnily konání pochodu Pride parade v Bělehradě. Nicméně je stále zapotřebí silnější kultura respektu vůči LGBTI osobám.

Srbsko se konstruktivně účastnilo regionálních iniciativ a pracovalo na zlepšování dvoustranných vztahů v duchu usmíření a dobrých sousedských vztahů. Červencová účast předsedy vlády na připomenutí genocidy v Srebrenici vyslala pozitivní signál.

Pokud jde o **narovnání vztahů s Kosovem**, Srbsko je i nadále odhodláno provádět „První dohodu o zásadách pro narovnání vztahů“ z dubna 2013 a další dohody, kterých bylo dosaženo v rámci dialogu zprostředkovaného EU. V srpnu byly finalizovány klíčové dohody o energetice, telekomunikacích, založení sdružení/společenství obcí se srbskou většinou a o mostu v Mitrovici. V rámci dialogu bylo dosaženo dalších konkrétních výsledků v oblasti soudnictví, integrace civilní ochrany, pojištění motorových vozidel, výběru cel a integrované správy hranic. Rovněž proběhla konstruktivní jednání s cílem zlepšit spolupráci při řešení migračních toků z Kosova. Přijaté kroky daly úsilí o narovnání vztahů nový impuls a měly by mít pozitivní a konkrétní dopad na každodenní život občanů v Kosovu i v Srbsku.

Pokud jde o **ekonomická kritéria**, připravenost Srbska v budování fungujícího tržního hospodářství je na mírně pokročilé úrovni. Bylo dosaženo značného pokroku v řešení některých politických nedostatků; pozitivní trend v oblasti strukturálních reforem je třeba zachovat. Srbské hospodářství se zotavuje z recese. Díky významným konsolidačním opatřením a lepšímu výběru daní prudce poklesl schodek rozpočtu. Fiskální konsolidaci je třeba udržet a podpořit prováděním reforem podle plánu. Inflace zůstává velmi nízká, což umožnilo centrální bance snížit úrokové sazby. Nezaměstnanost je stále velmi vysoká, ale klesla pod 20 %. Bylo dosaženo pokroku v restrukturalizaci státních podniků a rozvodných sítí, ale je nutné pokročit ještě více. Soukromý sektor je nedostatečně rozvinutý a oslabují jej nedostatky v právním státě a obtížný přístup k financování. Proces hospodářských reforem musí pokračovat se zvláštním důrazem na restrukturalizaci státních podniků a veřejných služeb.

Pokud jde o schopnost vypořádat se s konkurenčními tlaky a tržními silami v rámci Unie, je připravenost Srbska na mírně pokročilé úrovni. Vzdělávací systém je nadále neefektivní, fyzická infrastruktura málo rozvinutá a neformální sektor a státní podpory jsou značně rozsáhlé. Srbsko musí zlepšit kvalitu vzdělávacího systému, přizpůsobit ho potřebám trhu

práce, stimulovat soukromé investice a zrychlit provádění projektů v oblasti veřejné infrastruktury. Musí lépe regulovat parafiskální poplatky a vybudovat transparentní rámec pro státní podporu soukromého sektoru a přeměrovat ji k efektivním a horizontálním cílům, jako je podpora malých a středních podniků a výzkum a vývoj.

Pokud jde o **schopnost převzít závazky vyplývající z členství**, pokračovalo Srbsko ve sbližování svých právních předpisů s *acquis* EU ve všech oblastech. Pro zachování tempa reformů budou zásadní odpovídající finanční a lidské zdroje a pevné strategické rámce. Srbské právní předpisy jsou nyní z velké části sladěny s *acquis* v oblastech, jako je duševní vlastnictví, antimonopolní opatření, spojování podniků a měnová politika. Srbsko je ve svém regionu příkladem: zřídilo vnitrostátní investiční výbor sdružující vnitrostátní orgány, dárce a mezinárodní finanční instituce, který má za úkol koordinovat srbskou investiční politiku v klíčových odvětvích jednotného seznamu projektů (energetika, doprava, životní prostředí a rozvoj infrastruktur pro podnikání). V oblasti zadávání veřejných zakázek, statistiky a finanční kontroly je připravenost Srbska na mírně pokročilé úrovni. Srbsko bude muset v období do přistoupení postupně sladit svou zahraniční a bezpečnostní politiku se společnou zahraniční a bezpečnostní politikou Evropské unie.

Smíšené migrační toky dramaticky vzrostly, což výrazně zatěžuje srbský azylový a migrační rámec. Srbsko vynaložilo značné úsilí, aby státní příslušníci třetích zemí, kteří zemí procházejí, obdrželi přístřeší a dodávky humanitární pomoci zajištěné s podporou EU i dalších stran. Srbsko by současně v zájmu zachování volného vízového režimu mělo nadále usilovat o snížení rostoucího počtu neodůvodněných žádostí o azyl, které v EU a zemích Schengenu podávají jeho státní příslušníci.

Bývalá jugoslávská republika Makedonie

Pokud jde o **politická kritéria**, závažné problémy zaznamenané v předchozích letech se staly v důsledku nejvážnější politické krize, která tuto zemi postihla od roku 2001, ještě viditelnějšími: byla zachycena komunikace, již se zjevně účastnili vysocí vládní úředníci a která naznačuje porušování základních práv, zasahování do nezávislosti soudnictví, svobody sdělovacích prostředků a voleb, jakož i politizování a korupci. Znepokojení ohledně těchto skutečností bylo konstatováno již v předchozích zprávách o pokroku. Ztroskotání politického dialogu a potíže s dosažením konsenzu v záležitostech zvýrazněných ve zprávě znovu zdůraznily konfliktní politickou kulturu v zemi.

Na základě dohody zprostředkované v červnu/červenci komisařem EU a s pomocí tří poslanců Evropského parlamentu se poslanci hlavní opoziční strany po více než ročním bojkotu vrátili dne 1. září do parlamentu. Bojkot silně poškodil funkci dohledu parlamentu nad výkonnou mocí. Ostatní klíčové subjekty účinný dohled nevykonávaly. Začalo se pracovat na provádění politické dohody, v němž se musí pokračovat. Pokud jde o „naléhavé reformní priority“, je třeba učinit mnohem více⁴, aby se dosáhlo výsledků v těchto i dalších dříve dohodnutých reformních cílech.

Vztahy mezi etniky jsou stále nestabilní. Musí být dokončen přezkum ochridské rámcové dohody, která ukončila konflikt z roku 2001 a která poskytuje rámec pro vztahy mezi etniky.

V návaznosti na rozsáhlou policejní operaci v Albánci obývané čtvrti města Kumanovo, která si vyžádala 18 lidských životů, vyzvali všichni političtí lídři v zemi k obnovení klidu

---

⁴ „Naléhavé reformní priority“: http://ec.europa.eu/enlargement/news_corner/news/news-files/20150619_urgent_reform_priorities.pdf. Doporučení skupiny vedoucích odborníků: http://ec.europa.eu/enlargement/news_corner/news/news-files/20150619_recommendations_of_the_senior_experts_group.pdf

a zdůraznili, že tento incident by neměl být chápán jako mezietnický. Události v Kumanovu stále nebyly detailně vyšetřeny.

Organizace občanské společnosti sehrály v rámci krize konstruktivní úlohu, když volaly po odpovědnosti politických činitelů z různých etnik. Zároveň tyto organizace nadále vyjadřují znepokojení nad obtížným klimatem, v němž působí, a nad nízkým odhodláním vlády k dialogu, jakož i nad veřejnými útoky politiků a provládních sdělovacích prostředků.

V oblasti reformy veřejné správy je připravenost země na mírně pokročilé úrovni. U některých otázek došlo k pokroku. Obsah odposlechů však zvyšuje znepokojení nad politizací a náborem zaměstnanců na základě zásluh stále stojí v cestě mnoho překážek. Důvěra veřejnosti ve fungování institucí se dál vytrácí. V reformě řízení veřejných financí byly podniknuty určité kroky, ale je nutné zavést a zlepšit střednědobý rozpočtový a fiskální rámec.

Soudní systém země dosáhl určité úrovně připravenosti. Od roku 2014 došlo k regresi situace, protože výsledky úsilí o reformy za poslední desetiletí byly vážně oslabeny skutečným i potenciálním politickým ovlivňováním práce soudů. Indikace provinění a přestupků ze zachycené komunikace dosud nebyly plně vyšetřeny. Orgány nyní musejí prokázat skutečnou politickou vůli zajistit plnou nezávislost soudního systému, mj. umožnit nově jmenovanému zvláštnímu státnímu zástupci nerušené vyšetřování odposlechů a jejich obsahu.

Pokud jde o boj proti korupci, země dosáhla určité úrovně připravenosti. Legislativní a institucionální úspěchy však byly zastíněny nedostatkem politické vůle a politickým vměšováním do práce příslušných orgánů, zejména v případech na vysoké úrovni. Je třeba dosáhnout přesvědčivých výsledků v účinném stíhání, zejména pokud jde o korupci na vysoké úrovni.

V boji proti organizovanému zločinu dosáhla země určité úrovně připravenosti. Je třeba zajistit dostatečnou kapacitu a odborné znalosti k provádění finančních vyšetřování a systematického zabavování výtvarů.

Právní rámec na ochranu lidských práv je z velké části v souladu s evropskými normami. Není však prováděn, a to zejména v oblastech reformy vězeňství, integrace Romů, práv dítěte a osob se zdravotním postižením. Komunita leseb, gayů, bisexuálů, transgender osob a intersexuálních lidí (LGBTI) nadále trpí diskriminací a homofobním obsahem sdělovacích prostředků. Pokud jde o svobodu projevu, země vykazuje určitou úroveň připravenosti. Výkon této svobody je však ve stávající mediální kultuře a politickém klimatu závažným problémem a země v této oblasti zaznamenala další regresi. Pokusy omezit zpravodajství o otázkách veřejného zájmu jsou znepokojivé.

Země obecně udržuje dobré vztahy s dalšími zeměmi procesu rozšíření a hraje aktivní roli v rámci regionální spolupráce. Byly podniknuty kroky pro další zlepšení dobrých sousedských vztahů. Je třeba naléhavě vyřešit „problém s názvem“, který má tato země s Řeckem.

Pokud jde o **ekonomická kritéria**, připravenost Bývalé jugoslávské republiky Makedonie v oblasti budování fungujícího tržního hospodářství je na dobré úrovni. Země má stabilní makroekonomické prostředí, podporované pevnou měnovou politikou, příznivými podmínkami pro vstup na trh a pevným právním systémem. V řízení veřejných financí došlo k určité regresi. Střednědobé fiskální cíle byly uvolněny, skladba veřejných výdajů zůstává nakloněna směrem k převodům a subvencím a vývoj celkového veřejného dluhu i jeho transparentnost vzbuzují nadále obavy. Rozpočet by měl být více zaměřen na růst a zaměstnanost a je nutné zlepšit jeho celkovou podobu, transparentnost a provádění. Kvůli vysokému podílu úvěrů v selhání je nabídka úvěrů omezená; to je nutné řešit dalšími politickými opatřeními. Nezaměstnanost zůstává na vysoké úrovni 28 %.

Pokud jde o schopnost vypořádat se s konkurenčními tlaky a tržními silami v rámci Unie, připravenost ekonomiky je na mírně pokročilé úrovni. Díky přímým investicím bylo dosaženo určitého pokroku v diverzifikaci struktury vývozu; obchodní a investiční vazby s EU dále zintenzivnily. Země však musí zlepšit zaměstnatelnost, zejména mladých lidí, lepším sladěním vzdělávání s potřebami trhu práce, zlepšit vazby mezi zahraničními investory a domácí ekonomikou a lépe stanovit investiční priority.

Pokud jde o **schopnost převzít závazky vyplývající z členství**, úroveň sbližování země s *acquis* je na poměrně dobré úrovni. Je třeba větší důraz na správní kapacitu a účinné provádění. Ve většině oblastí je připravenost země na mírně pokročilé úrovni, včetně oblasti zadávání veřejných zakázek, statistiky a finanční kontroly. Je třeba vyvinout další úsilí ve všech oblastech, zejména v těch několika, kde je připravenost země v počáteční fázi.

Smíšené migrační toky dramaticky vzrostly, což značně zatěžuje azylový a migrační rámec země. Orgány přijaly opatření pro zajištění bezpečnějšího průchodu státních příslušníků třetích zemí přes území Bývalé jugoslávské republiky Makedonie a s podporou EU i dalších stran jim zajistily přístřeší a dodávky humanitární pomoci.

Albánie

Pokud jde o **politická kritéria**, místní volby konané v červnu 2015 proběhly bez významných mimořádných událostí. Je třeba se zabývat obavami ohledně nestrannosti a odbornosti volebních orgánů a celkové politizace volebního procesu. V prosinci 2014 přijal parlament usnesení, v němž byl nastíněn základ pro společné zapojení vládnoucí většiny a hlavní opoziční strany do trvalého konstruktivního politického dialogu. Tím skončil šestiměsíční bojkot parlamentu ze strany hlavní opoziční strany. Je však třeba učinit více pro řešení konfliktní politické kultury a zajistit konstruktivnější dialog mezi politickými stranami.

Pokud jde o reformu veřejné správy, je připravenost Albánie na mírně pokročilé úrovni. Byly přijaty komplexní reformní strategie a nový správní řád. Je však třeba vyvinout další úsilí, aby bylo dosaženo cíle, jímž je profesionální a odpolitizovaná veřejná správa, zvýšení finanční a správní kapacity útvarů místních samospráv a zajištění účinného provádění zákona o státní službě na místní úrovni.

Připravenost soudního systému Albánie je v počáteční fázi. V soudním systému přetrvávají značné nedostatky, pokud jde o nezávislost a odpovědnost soudců a státních zástupců, výkon soudních rozhodnutí, interinstitucionální spolupráci a výkon spravedlnosti, který je stále pomalý. Byl zřízen *ad hoc* parlamentní výbor s cílem provést komplexní a inkluzivní reformu soudnictví. Dalšími zásadními kroky je přijetí reformní strategie a akčního plánu soudnictví a následně nezbytných institucionálních, legislativních a procedurálních opatření.

V oblasti boje proti korupci dosáhla Albánie určité úrovně připravenosti. Byla přijata nová protikorupční strategie a akční plán boje proti korupci. Korupce je však rozšířeným jevem a je třeba dalšího úsilí, má-li země dosáhnout dobrých výsledků ve vyšetřování, stíhání a pravomocných odsouzeních na všech úrovních. Je třeba zlepšit proaktivní vyšetřování, systematické posuzování rizik a interinstitucionální spolupráci. Nezávislost orgánů zapojených do boje proti korupci je třeba posílit, neboť jsou stále zranitelné vůči politickému tlaku a jiným nepatřičným vlivům.

V oblasti boje proti organizované trestné činnosti dosáhla země určité úrovně připravenosti. Albánie uskutečnila řadu operací donucovacích orgánů, které vedly ke zničení obrovského množství konopí. V porovnání s odhadovanou hodnotou regionálního a domácího nelegálního trhu však zůstává počet pravomocných rozsudků, které skutečně vedly k rozbití zločineckých organizací, marginální. Finanční vyšetřování, opatření proti praní peněz a zabavování výnosů se stále používají nedostatečně. Albánie musí dosáhnout výsledků, pokud jde o proaktivní

vyšetřování, stíhání a pravomocná odsouzení v případech organizované trestné činnosti a musí účinně rozbíjet zločinecké sítě.

Právní rámec na ochranu lidských práv je z velké části v souladu s evropskými normami. Příslušné právní předpisy a strategie jsou však prováděny málo účinně a prosazování mechanismů na ochranu lidských práv je i nadále nedostatečné. Pokud jde o svobodu projevu, dosáhla Albánie určité úrovně připravenosti. Celkové prostředí je obecně pro svobodu projevu příznivé, ale je zapotřebí lépe provádět právní předpisy. Musí být dále posílena nezávislost regulačního orgánu a veřejnoprávní stanice. Je nutné zajistit prosazování vlastnických práv a dokončit postupy pro registraci nemovitého majetku, restituce a kompenzace. Romové a Egypťané čelí velmi obtížným životním podmínkám a častému sociálnímu vyloučení a diskriminaci. V oblasti boje proti diskriminaci musí být dále rozvíjena judikatura. Institucionální mechanismy na ochranu práv dítěte zůstávají na špatné úrovni. Systém soudnictví pro mladistvé není v souladu s mezinárodními normami.

Albánie se i nadále aktivně podílí na regionální spolupráci a udržuje dobré sousedské vztahy v souladu se svými závazky vyplývajícími z dohody o stabilizaci a přidružení.

Pokud jde o **ekonomická kritéria**, připravenost Albánie v budování fungujícího tržního hospodářství je na mírně pokročilé úrovni. Určitého pokroku bylo dosaženo ve zlepšování makroekonomické stability a zlepšily se růstové vyhlídky. Inflace zůstala nízká. Stále však přetrvávají značné problémy. Je zapotřebí vytrvale usilovat o zlepšení fiskální konsolidace, podnikatelského prostředí a odstranění neformální ekonomiky. Albánie by měla také zlepšit rámec řízení rozpočtu a zabývat se problémem vysokého podílu úvěrů v selhání. Míra nezaměstnanosti (17,5 %) a neformálního zaměstnávání zůstává vysoká.

Pokud jde schopnost vypořádat se s konkurenčními tlaky a tržními silami v rámci Unie, Albánie dosáhla určité úrovně připravenosti. V oblasti vzdělávání, dopravy a energetické infrastruktury bylo dosaženo určitého pokroku. Nicméně pro zlepšení konkurenceschopnosti Albánie jsou nezbytné významné investice do lidského a fyzického kapitálu. Albánie by měla zlepšit kvalitu vysokoškolského vzdělávání a pokračovat v restrukturalizaci odborného vzdělávání a přípravy, přijmout a provádět národní dopravní a energetickou strategii a snížit necelní překážky obchodu, jako jsou nedostatky v oblasti bezpečnosti potravin.

Albánie pokračovala v řadě oblastí ve sbližování svých právních předpisů s požadavky EU a zvýšila svou **schopnost převzít závazky vyplývající z členství**. Ve většině oblastí je připravenost země na mírně pokročilé úrovni, např. v oblasti finanční kontroly, nebo dosáhla určité úrovně připravenosti, jako v oblasti zadávání veřejných zakázek a statistiky. Albánie však bude muset vynaložit značné úsilí, aby zkvalitnila svou připravenost na provádění *acquis*. Měla by pokračovat v rozvoji dopravních a energetických sítí. Je třeba posílit správní kapacitu a profesní standardy subjektů pověřených prováděním *acquis* a zaručit nezávislost regulačních subjektů. Zásadní význam má i nadále zvýšení transparentnosti a odpovědnosti, zejména pokud jde o účinné, efektivní a transparentní fungování systému zadávání veřejných zakázek a řízení veřejných financí.

Očekává se, že albánské orgány budou pokračovat v úsilí o vyřešení problému rostoucího počtu nedůvodných žádostí o azyl, které v členských státech EU a v zemích přidružených k Schengenu podávají albánští státní příslušníci. Všechny kroky proti tomuto negativnímu jevu je nutné zintenzivnit prostřednictvím mechanismu monitorování v období po uvolnění vízového režimu, zejména v návaznosti na nedávný nárůst v letním období.

Bosna a Hercegovina

Pokud jde o **politická kritéria**, všeobecné volby v říjnu 2014 byly organizovány efektivně a proběhly řádným způsobem a v konkurenčním prostředí. Parlamentní shromáždění Bosny

a Hercegoviny začalo fungovat a pracovat na legislativním programu. V provádění přijaté agendy reformem, která stanovila socioekonomické reformy, jež mají být provedeny, nastal zpočátku pokrok. Spolupráce mezi celostátním parlamentem, parlamenty na úrovni entit a parlamentem oblasti Brčko je ovšem třeba zlepšit. Je nutné dosáhnout užší spolupráce a koordinace mezi všemi úrovněmi správy, aby bylo možné mj. odstranit hlavní socioekonomické problémy.

Ústava Bosny a Hercegoviny vytvořila složitou institucionální strukturu, která je neefektivní a je předmětem různých výkladů. Ústava je nadále v rozporu s Evropskou úmluvou o lidských právech, jak se konstatuje v rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Sejdić a Finci*, a je nutné ji upravit.

Země se nachází v počáteční fázi reformy veřejné správy, která je vysoce politizovaná a neposkytuje dostatečné služby. Je zapotřebí vytvořit nový strategický rámec, který zajistí náležité politické pokyny pro reformu veřejné správy v zemi.

Soudní systém Bosny a Hercegoviny dosáhl určité úrovně připravenosti: byla přijata strategie reformy soudnictví, kterou je nyní třeba provést. Na zasedání ministrů, které proběhlo v září v rámci strukturovaného v dialogu, orgány znovu vyjádřily svůj závazek společně rozvíjet základní prvky reformy soudnictví.

Bosna a Hercegovina dosáhla určité úrovně připravenosti v oblasti boje proti korupci. Byla přijata nová protikorupční strategie a akční plán na roky 2015–2019. Nastal výrazný nárůst konfiskací výnosů. Korupce ovšem zůstává rozšířeným jevem a politický závazek týkající se této otázky nebyl přeměněn na konkrétní výsledky. Právní a institucionální rámec je stále slabý a nedostatečný. Nedostatečné vymáhání práva negativně ovlivňuje občany i instituce. Zavedené sankce nepředstavují dostatečný odrazující prostředek proti korupci.

V boji proti organizovanému zločinu dosáhla země rovněž určité úrovně připravenosti. Ačkoliv byla v minulém roce podniknuta řada úspěšných rozsáhlých společných operací, a to i společně se sousedními zeměmi, je třeba významně zlepšit koordinaci a spolupráci mezi všemi institucemi v celé zemi. Počet pravomocných rozsudků je i nadále nízký. Finanční vyšetřování zůstávají nedostatečně využívána. Účinný výkon činnosti policejních složek není možný z důvodu absence strategické koordinace.

Bosna a Hercegovina se potýká s mnoha problémy v oblasti lidských práv a ochrany menšin. Právní a institucionální rámec pro dodržování lidských práv vyžaduje podstatné zlepšení a přijaté právní předpisy musí být účinně provedeny, zejména pokud jde o boj proti diskriminaci. Podmínky pro uplatňování svobody projevu se během vykazovaného období zhoršily. Ačkoli země dosáhla v této oblasti určité úrovně připravenosti a právní ustanovení jsou v zásadě zavedena, institucionální a politické prostředí nepřispívá k vytvoření podmínek pro plné využívání svobody projevu. Komunita leseb, gayů, bisexuálů, transgender osob a intersexuálních lidí (LGBTI) je nadále cílem výhrůžek a útoků. Pokud jde o registraci a bydlení romské menšiny, byly učiněny některé kroky, ale v oblasti zdravotnictví, vzdělávání a zaměstnanosti se mnoho nepodniklo.

Země se i nadále aktivně účastní regionálních iniciativ a dosáhla pokroku v oblasti dobrých sousedských vztahů, mj. v srpnu podepsala dohodu o hranicích s Černou Horou. V květnu převzala Bosna a Hercegovina předsednictví Výboru ministrů Rady Evropy.

Pokud jde o **ekonomická kritéria**, Bosna a Hercegovina se nachází v počáteční fázi budování fungujícího tržního hospodářství. Určitého pokroku bylo dosaženo ve zlepšování podnikatelského prostředí, zejména v usnadňování vstupu na trh a ve vydávání stavebních povolení. Navzdory zhoršení situace v důsledku záplav v roce 2014 zůstal hospodářský růst neotřesen. Složité podmínky na trhu práce se však vcelku nezměnily; míra nezaměstnanosti činila 27,6 % a mezi mladými lidmi dokonce 62,7 %. Vysokou nezaměstnanost a nízkou míru účasti na trhu práce by země měla snížit pomocí zpružnění trhu práce, včetně snížení

daňového zatížení. Kvalita a udržitelnost veřejných financí se zhoršily. Podnikatelské prostředí zůstalo slabé, což bránilo výraznějšímu hospodářskému oživení. Vláda musí zlepšit kvalitu správy veřejného sektoru, zejména zvýšit fiskální prostor pro prorůstové kapitálové investice. Dále je třeba podniknout konkrétní kroky ke zlepšení rámce pro správu rozpočtu, pokročit v privatizaci a zlepšit podnikatelské prostředí.

Pokud jde o schopnost vypořádat se s konkurenčními tlaky a tržními silami v rámci Unie, Bosna a Hercegovina se nachází v počáteční fázi. V liberalizaci trhů s energií bylo dosaženo určitého pokroku. V zájmu zvýšení konkurenceschopnosti země by se však orgány měly zaměřit zejména na zavedení strategičtějšího přístupu k řešení nedostatků v systému odborného vzdělávání a přípravy, na zjednodušení složitého režimu vývozu a na vytvoření dopravní a energetické strategie.

Pokud jde o sblížování s **evropskými normami**, Bosna a Hercegovina je v počáteční fázi. V oblasti zadávání veřejných zakázek a vnitřního trhu dosáhla určité úrovně připravenosti. V oblasti dopravy je země v počáteční fázi připravenosti, ale přijetí dopravní politiky v červenci je pozitivním krokem vpřed na cestě k využití výhod agendy v oblasti propojení. Nicméně je stále třeba vyvíjet významné úsilí ve většině oblastí politiky, aby země dosáhla dalšího sblížování s *acquis* EU: jde mj. o oblast finanční kontroly a statistiky, kde se země nachází v počáteční fázi a pro řešení hlavních priorit musí vyvinout značné úsilí. V této souvislosti je nutné dokončit zpracování údajů ze sčítání v roce 2013 a zveřejnit jeho výsledky. Je také zapotřebí vytrvale usilovat o zlepšení situace v oblasti svobody, bezpečnosti a práva, hospodářské soutěže, průmyslu a malých a středních podniků, zemědělství, životního prostředí a změny klimatu, energetiky a informační společnosti a sdělovacích prostředků.

Kosovo

Pokud jde o **politická kritéria**, došlo ke zpoždění klíčových reforem v důsledku šestiměsíčního politického patu vzniklého po volbách v červnu 2014. Skončil v prosinci, kdy Demokratická strana Kosova (PDK) vytvořila koalici s Demokratickou ligou Kosova (LDK) a menšinovými stranami. V srpnu odhlasoval kosovský parlament přijetí ústavních změn s cílem ustavit specializované senáty a úřad zvláštního státního zástupce, které mají stíhat případy závažné přeshraniční a mezinárodní trestné činnosti spáchané v průběhu konfliktu v Kosovu a po jeho ukončení. Vláda rovněž v srpnu dosáhla zásadní dohody s Bělehradem. Pro obě rozhodnutí bylo třeba silného politického odhodlání vlády.

Došlo k prohloubení polarizace mezi vládou a opozicí. Členové opozice se zapojili do násilných incidentů namířených proti vládě, při nichž kritizovali nedávné rozhodnutí o specializovaných senátech, dohodu o dialogu s Bělehradem a dohodu s Černou Horou o vymezení hranic.

Mnoho nezávislých institucí a regulačních orgánů v současnosti nefunguje nebo jsou negativně ovlivněny zpožděními při jmenování členů jejich správních rad. Jak vláda, tak parlament musí naléhavě vybrat členy správních rad těchto orgánů a stanovit mechanismy jejich odpovědnosti. Tato jmenování musí probíhat na základě odborných kvalifikací a zásluh, nikoli politického klientelismu. Nedávná volba veřejného ochránce práv byla v tomto ohledu pozitivním vývojem.

Vláda se více zaměřila na reformu veřejné správy, přičemž dosáhla určité úrovně připravenosti. Značného pokroku bylo dosaženo v rozvoji právního a strategického rámce. Závažný problém však představuje trvalá politizace veřejné správy. Musí se zlepšit odpovědnost v celé veřejné správě prostřednictvím řádného dohledu. Mělo by se zamezit překrývání odpovědnosti státních orgánů. Je třeba zvýšit spolehlivost a transparentnost parlamentní kontroly plnění rozpočtu. Mělo by se zajistit řádné finanční řízení veřejných institucí.

Přípravenost soudního systému Kosova je v počáteční fázi. Byl přijat balíček změn čtyř základních zákonů, což je krok na cestě k modernizaci systému soudnictví. Soudnictví však i nadále zůstává předmětem politického vměšování. Je nutné vyvinout další úsilí o zajištění jeho nezávislosti z hlediska práva i praxe, předcházet korupci v soudnictví a odstraňovat ji, nabírat a odborně školit kvalifikovanější zaměstnance a přidělovat odpovídající zdroje.

Přípravenost Kosova v oblasti boje proti korupci je v počáteční fázi. Pro zajištění skutečných výsledků v boji proti hluboce zakořeněné korupci v Kosovu je nezbytný komplexní a strategický přístup. Je třeba začít dosahovat výsledků, pokud jde o účinnost stíhání a odsuzování. Vyšetřování korupce na vysoké úrovni byla vedena výjimečně a dosud nevedla k pravomocným rozsudkům.

Přípravenost Kosova v oblasti boje proti organizované trestné činnosti je v počáteční fázi. Určitého pokroku bylo dosaženo v oblasti interinstitucionální spolupráce a výměny informací o vyšetřování mezi donucovacími orgány. Počet vyšetřovaných případů a pravomocných rozsudků je však nadále nízký. K zabavování výnosů se přistupuje zřídka. Zaměření na strategie a akční plány by nemělo zastínit potřebu dosáhnout v boji proti hluboce zakořeněné organizované trestné činnosti v Kosovu hmatatelných výsledků. Kosovo zvýšilo své úsilí v boji proti terorismu, ale stále čelí problémům souvisejícím s radikalizací.

Přijetí balíčku právních předpisů v oblasti lidských práv posílilo institucionální uspořádání a vyjasnilo úlohu jednotlivých orgánů. Větší politickou pozornost je však třeba věnovat jejich řádnému provádění a vyřešení nedostatku zdrojů. V oblasti svobody projevu dosáhlo Kosovo určité úrovně připravenosti. Právní a institucionální rámec je stále roztržštěný a částečně neúčinný. Veřejnoprávní stanice je zranitelná vůči politickému tlaku a nemá udržitelné financování. Násilí páchané na ženách a omezený přístup žen k vlastnictví majetku brání plnému výkonu jejich práv. Je nutné výrazně posílit ochranu osob se zdravotním postižením a osob patřících k menšinám, zejména romské, aškálské a egyptské komunity.

Pokud jde o **narovnání vztahů se Srbskem**, Kosovo je i nadále odhodláno provádět „První dohodu o zásadách pro narovnání vztahů“ z dubna 2013 a další dohody, kterých bylo dosaženo v rámci dialogu zprostředkovaného EU. V srpnu byly finalizovány klíčové dohody o energetice, telekomunikacích, založení sdružení/společenství obcí se srbskou většinou a o mostu v Mitrovici. V rámci dialogu bylo dosaženo dalších konkrétních výsledků v oblasti soudnictví, integrace civilní ochrany, pojištění motorových vozidel, výběru cel a integrované správy hranic. Rovněž proběhla konstruktivní jednání s cílem zlepšit spolupráci při řešení migračních toků z Kosova. Přijaté kroky daly narovnání vztahů nový impuls a měly by mít pozitivní a konkrétní dopad na každodenní život občanů v Srbsku i v Kosovu.

Pokud jde o **ekonomická kritéria**, Kosovo se nachází v počáteční fázi budování fungujícího tržního hospodářství. Přetrvávající schodek obchodní bilance odráží omezenou výrobní základnu a nedostatečnou konkurenceschopnost v mezinárodním měřítku. Závislost na remitencích a rozšířená neformální ekonomika snižují pobídky pro zaměstnanost, což dále negativně ovlivňuje již tak nízkou účast na trhu práce a vysokou nezaměstnanost, která činí 35,3 % a mezi mladými lidmi dokonce 61 %. Neefektivní veřejná správa a jednorázový přístup k fiskální politice představují výrazná fiskální rizika. Kosovo by mělo posílit střednědobý fiskální rámec, zvýšit transparentnost veřejných financí a přesunout rozpočtové výdaje směrem k růstu. Kosovo by rovněž mělo urychlit privatizaci a restrukturalizaci veřejných podniků a zlepšit konkurzní a insolvenční řízení, jakož i snížit svou závislost na clech tím, že rozšíří daňovou základnu a modernizuje výběr daní.

Pokud jde o schopnost vypořádat se s konkurenčními tlaky a tržními silami v rámci Unie, Kosovo se nachází v počáteční fázi. Je ještě zapotřebí provést rozsáhlé reformy, aby bylo možné zabezpečit stabilní dodávky energie a snížit distribuční ztráty, omezit nedostatek

dovedností na trhu práce a směřovat přímé zahraniční investice a remitence do produktivních odvětví.

Pokud jde o sbližování s **evropskými normami**, mj. v oblasti zadávání veřejných zakázek, statistiky a finanční kontroly, Kosovo se nachází v počáteční fázi. Sbližování právních předpisů v některých oblastech je na vysoké úrovni, ale provádění je nedostatečné. V oblasti zadávání veřejných zakázek bylo dosaženo určitého pokroku, zejména pokud jde o prosazování centralizovaného systému zadávání veřejných zakázek, ale přetrvávají obavy týkající se korupce. V oblasti finanční kontroly byl učiněn určitý pokrok, zejména pokud jde o externí audit. Je však stále třeba vyvíjet významné úsilí k provádění vnitřní finanční kontroly v celé veřejné správě a ve státních podnicích.

Turecko

Pokud jde o **politická kritéria**, tempo reformy zpomalilo, mj. kvůli vleklému průběhu voleb. Odstupující vláda usilovala o oživení procesu přistoupení k EU. Tento opakovaný závazek však zastínilo přijetí klíčových právních předpisů v oblasti právního státu, svobody projevu a svobody shromažďování, které jsou v rozporu s evropskými normami. Politický obraz je nadále roztržštěný.

Všeobecné volby konané 7. června, jichž se zúčastnilo rekordních 84 % voličů, daly jasný signál o stabilitě turecké demokracie: v novém parlamentu byly zastoupeny všechny hlavní politické strany. V ústavou stanovené lhůtě však nebylo možné sestavit vládu, proto se 1. listopadu konaly opakované volby. Mezi nedostatky v právním rámci upravujícím volby, jež je třeba přednostně řešit, patří zejména 10% práh hlasů, které strana musí získat, aby byla zastoupena v parlamentu.

Bezpečnostní situace Turecka se ve vykazovaném období postupně zhoršovala. Orgány zahájily rozsáhlou protiteroristickou vojenskou a bezpečnostní kampaň v Turecku a Iráku proti Straně kurdských pracujících (PKK), která zůstává na seznamu teroristických organizací vedeném EU. Proces urovnání v kurdské otázce se navzdory předchozímu pozitivnímu vývoji zastavil.

Turecko postihl nejhorší teroristický útok v jeho moderní historii, který si 10. října vyžádal životy mnoha demonstrantů mírového shromáždění v Ankaře sponzorovaného odbory a mládežnickými frakcemi opozičních stran. Je zásadní, aby proběhlo rychlé a transparentní vyšetřování těchto ohavných činů, které měly za cíl destabilizovat a poškodit tureckou demokracii.

Připravenost Turecka v oblasti reformy veřejné správy je na mírně pokročilé úrovni. Země má silné veřejné služby a je odhodlána mít uživatelsky orientovanou veřejnou správu. Nicméně impulsy pro komplexnější reformu jsou slabé. Zdrojem obav byly nedávné případy propouštění a přeřazování na nižší pozice v rámci boje proti „paralelní struktuře“.

Občanská společnost hraje nadále aktivní úlohu, je stále rozsáhlejší a nadále se zapojuje v mnoha oblastech veřejného života, ale omezování svobody shromažďování dále vzbuzuje vážné obavy.

Soudní systém Turecka dosáhl určité úrovně připravenosti. Nezávislost soudnictví a zásada oddělení pravomocí jsou oslabené a soudci a státní zástupci jsou pod silným politickým tlakem. Proběhla aktivní vládní kampaň proti údajné „paralelní struktuře“ uvnitř státu, jež někdy omezovala nezávislost soudnictví. Na obnovení a zajištění nezávislosti soudnictví je potřeba vynaložit značné úsilí.

Pokud jde o boj proti korupci, Turecko dosáhlo v oblasti účinné prevence a potírání korupce určité úrovně připravenosti. Výsledky Turecka v boji proti korupci jsou však nadále

nedostatečné a korupce zůstává rozšířeným jevem. Nepřiměřený vliv výkonné moci na vyšetřování a stíhání případů korupce na vysoké úrovni představuje stále závažný problém.

V oblasti boje proti organizované trestné činnosti dosáhlo Turecko určité úrovně připravenosti. Finanční vyšetřování však zůstávají nedostatečně využívána. Preventivní zmrazení majetku se uplatňuje jen zřídka a objem zabavených výnosů je nízký. Absence právních předpisů na ochranu údajů brání širší spolupráci s agenturami a členskými státy EU.

Turecká ústava zaručuje ochranu lidských práv a základních svobod. Jejich uplatňování se v posledních letech značně zlepšilo, významné nedostatky však přetrvávají. Prosazování práv vyplývajících z Evropské úmluvy o lidských právech a z judikatury Evropského soudu pro lidská práva není plně zajištěno. Je také třeba naléhavě přijmout komplexní rámcový zákon o boji proti diskriminaci v souladu s evropskými normami. Turecko musí také zaručit skutečné dodržování práv žen a dětí, jakož i leseb, gayů, bisexuálů, transgender osob a intersexuálních lidí (LGBTI), a zajistit, aby se dostalo dostatečné pozornosti sociálnímu začlenění zranitelných skupin, jako jsou Romové.

V oblasti svobody projevu a svobody shromažďování došlo k výrazné regresi. Právní předpisy v oblasti vnitřní bezpečnosti dávají široké diskreční pravomoci donucovacím orgánům bez zajištění odpovídajícího dohledu, čímž odporují opatřením uvedeným v akčním plánu pro předcházení porušování Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod z března 2014. Po několika letech pokroku v oblasti svobody projevu došlo za poslední dva roky k výrazné regresi; v této oblasti je určitá úroveň připravenosti. Ačkoli bylo možné projednat některé citlivé a kontroverzní otázky ve svobodném prostředí, pokračující a nová trestní stíhání novinářů, spisovatelů nebo uživatelů sociálních médií vyvolávají vážné obavy. Změny zákona o internetu, které jsou výrazným krokem zpět oproti evropským normám, zvýšily pravomoci vlády k blokování obsahu bez soudního příkazu a z příliš široké škály důvodů.

Turecko podpořilo květnové obnovení jednání o řešení otázky Kypru a vyslovilo podporu úsilí zvláštního poradce generálního tajemníka OSN. Klíčový je závazek Turecka, jakož i jeho konkrétní příspěvek k tomuto úsilí. Turecko však dosud nesplnilo svůj závazek zajistit úplné a nediskriminační provedení dodatkového protokolu k dohodě o přidružení a neodstranilo všechna omezení volného pohybu zboží, včetně omezení týkajících se přímého dopravního spojení s Kyprem. V narovnávání dvoustranných vztahů s Kyperskou republikou nedošlo k pokroku. Závěry zasedání Rady (obecné záležitosti a vnější vztahy) týkající se Turecka, přijaté 11. prosince 2006 a schválené Evropskou radou 14. a 15. prosince 2006, zůstávají v platnosti. Uvádí se v nich, že nebudou zahájena přístupová jednání u osmi kapitol⁵ souvisejících s omezeními Turecka vůči Kyperské republice a že žádná kapitola nebude prozatímně uzavřena, dokud Komise nepotvrdí, že Turecko plně uplatňuje dodatkový protokol k dohodě o přidružení.

Turecko se musí jednoznačně zavázat k dobrým sousedským vztahům a k mírovému urovnávání sporů v souladu s Chartou Organizace spojených národů s tím, že se v případě potřeby obrátí na Mezinárodní soudní dvůr. V této souvislosti vyjádřila EU opět vážné znepokojení a vyzvala Turecko, aby se vyvarovalo jakýchkoli hrozeb nebo opatření namířených proti některému členskému státu a zdrojů neshod či jednání, jež poškozují dobré sousedské vztahy a nepříznivě ovlivňují mírové urovnání sporů.

Co se týče **ekonomických kritérií**, Turecká ekonomika je v pokročilé fázi a lze ji považovat za fungující tržní hospodářství. Hospodářský růst byl mírný. Turecko nadále čelí vnější a vnitřní nerovnováze, což vyžaduje úpravy měnové a fiskální politiky, jakož i urychlení

---

⁵ Volný pohyb zboží, právo usazování a volný pohyb služeb, finanční služby, zemědělství a rozvoj venkova, rybolov, dopravní politika, celní unie a vnější vztahy.

komplexních strukturálních reforem. Vysoký schodek běžného účtu i nadále přispíval ke zranitelnosti hospodářství vůči změnám celosvětových měnových podmínek a pocíťování rizik. V rámci domácí ekonomiky byla inflace nadále na poměrně vysoké úrovni, což je problém z hlediska makroekonomické stability, přidělování zdrojů a redistribučních účinků. Oficiální cíl byl znovu překročen, přesto centrální banka snížila úrokové sazby. Veřejný dluh se dostal na udržitelnou úroveň, ale celkové strukturální saldo veřejných financí je výrazně negativní. Nezaměstnanost se mírně zvýšila na roční průměr 9,9 %. Určitého pokroku bylo dosaženo u strukturálních reforem, jako je zlepšování školní docházky a další liberalizace energetického odvětví. Tyto reformy se musí zrychlit, aby se zlepšilo fungování trhů se zbožím a službami a trhu práce.

Pokud jde o schopnost vypořádat se s konkurenčními tlaky a tržními silami v rámci Unie, je připravenost Turecka na dobré úrovni. Zvláštní pozornost se musí věnovat kvalitě vzdělávání a rovnosti žen a mužů ve vzdělávání. Je nutno vyvinout úsilí k zajištění transparentnosti státní podpory a odstranit omezení a výjimky v oblasti zadávání veřejných zakázek.

Pokud jde o **schopnost převzít závazky vyplývající z členství**, pokračovalo Turecko ve sbližování s *acquis*, byť pomalejším tempem, a v řadě oblastí dosáhlo dobré úrovně připravenosti. Turecko je v pokročilé fázi v oblasti práva obchodních společností, finančních služeb, transevropských sítí a vědy a výzkumu. Země rovněž dosáhla dobré úrovně připravenosti v oblastech, jako je volný pohyb zboží, zákon o duševním vlastnictví, politika podnikání a průmyslová politika, celní unie a vnější vztahy. Turecko zůstávalo neustále ve střehu, aby mohlo zvládat mimořádné azylové a migrační problémy. V oblasti finanční kontroly dosáhlo Turecko dobré úrovně připravenosti. Je však stále třeba vyvíjet další významné úsilí o provádění vnitřní finanční kontroly na všech úrovních veřejné správy. Připravenost Turecka je pouze na mírně pokročilé úrovni v oblasti zadávání veřejných zakázek, kde přetrvávají některé významné nedostatky ve sbližování právních předpisů. Připravenost Turecka je na mírně pokročilé úrovni také v oblasti statistiky, kde je zapotřebí dalšího významného úsilí na všech úrovních. Ve všech oblastech je třeba věnovat větší pozornost vymáhání právních předpisů a v mnoha oblastech bude muset nastat další výrazný pokrok, aby došlo ke sladění právních předpisů s *acquis* EU.

Události, k nimž došlo v minulém roce v Sýrii a Iráku, způsobily další nárůst počtu vnitřně **vysídlených osob a uprchlíků**, s nímž se Turecko muselo vyrovnat. Turecko v současnosti poskytuje útočiště největšímu počtu uprchlíků na světě, z toho téměř 2 milionům Syřanů. Zvládnout tak obrovský příliv uprchlíků a vysídlených osob je pro Turecko obrovský problém, na jehož řešení vydalo již 6,7 miliardy EUR.

PŘÍLOHA 2 – ZMĚNY VE ZPRÁVÁCH TÝKAJÍCÍCH SE JEDNOTLIVÝCH ZEMÍ

I. HLAVNÍ ZMĚNY

V letošních zprávách o jednotlivých zemích provedla Komise ve srovnání s předchozími zprávami řadu změn. Cílem je nadále zvyšovat kvalitu posouzení uvedených ve zprávách a spolehlivost celého balíčku jako zdroje informací pro všechny zúčastněné strany. Nový způsob podávání zpráv zajišťuje větší transparentnost procesu rozšíření, jež by měla všem zúčastněným stranám usnadnit podrobnější kontrolu reforem. Balíček by měl být rovněž využit k lepšímu měření výsledků naší pomoci v oblasti politiky a finanční pomoci, včetně podkladů pro monitorování výkonnosti NPP II. Zprávy proto:

- kladou mnohem větší důraz na aktuální stav, aby bylo možné jasněji vyhodnotit, v jaké fázi připravenosti na plnění podmínek členství se země nachází. Mělo by to rovněž umožnit čtenářům, aby dosažený pokrok zařadili do jasnějšího kontextu,
- poskytují více pokynů ohledně toho, na co by se země měly v následujícím roce zaměřit. Budoucí podávání zpráv o pokroku by tak mělo být více relevantní a zacílené na klíčové otázky a očekávání jednotlivých zemí,
- zahrnují více harmonizované podávání zpráv a hodnotící stupnice, jež umožní provádět přímé srovnávání zemí v klíčových oblastech. Očekáváme, že přímá porovnatelnost by mohla být podnětem k zintenzivnění reformem.

Zaměření na základní zásady

Změny ve výročních zprávách zohledňují nezbytnost vhodné posloupnosti reformem. Tento nový směr se v roce 2015 uplatňuje jako pilotní přístup a zaměřuje se na současné politické priority a nedostatky v zemích procesu rozšíření. Tento nový směr se tudíž uplatňuje v těchto oblastech:

- právní stát a základní práva (fungování soudnictví, korupce, organizovaná trestná činnost, svoboda projevu),
- ekonomická kritéria,
- reforma veřejné správy,
- tři kapitoly úzce související s výše uvedenými oblastmi (veřejné zakázky, statistika, finanční kontrola).

Tyto „základní zásady“ jsou rovněž hlavními oblastmi, kde se dobře pokročilo v lepším poměrování reformem podle kritérií. To se týká především řešení otázek právního státu při přístupových jednáních a provádění nového přístupu ke kapitolám 23 („Soudnictví a základní práva“) a 24 („Právo, svoboda a bezpečnost“). Tento přístup dává reformám v těchto oblastech prioritu a zaměřuje se na to, aby byly provedeny v počáteční fázi procesu přistoupení. Země tak mají před přistoupením maximální možný čas na to, aby dosáhly konkrétních výsledků zajišťujících udržitelnost reformem.

To platí také, pokud jde o správu ekonomických záležitostí, kde jsou prováděny návrhy Komise z roku 2014. Všechny země přijaly programy hospodářských reformem, které se staly základem jednání ministrů a přijetí společných doporučení v květnu 2015. Je to rovněž obzvláště důležité, pokud jde o práci na reformě veřejné správy. Zde se úsilí zintenzivnilo: zásady reformy veřejné správy byly ze strany EU a OECD (SIGMA) finalizovány a na tomto základě by mělo být provádění reformem veřejné správy urychleno.

Zkušenosti z letos použitého pilotního postupu Komise vyhodnotí a případně provede další nezbytné úpravy. Přezkoumá rovněž možnost dalšího rozšíření přepracovaného přístupu na další oblasti v budoucích zprávách. Měla by se při tom zohlednit potřeba zajistit náležitou posloupnost reformem/sbližování vzhledem k omezené administrativní kapacitě zemí procesu rozšíření, jakož i trvalá potřeba zaměřit se na základní zásady. Pokud jde o ekonomiku, Komise zváží úpravu dílčích kritérií a ukazatelů pro hodnocení obou kodaňských

hospodářských kritérií⁶ s přihlédnutím mj. k odlišným problémům a specifickým současných zemí procesu rozšíření oproti zemím pátého rozšíření, kdy byla dílčí hospodářská kritéria vytvořena.

Hodnotící stupnice

V každé pilotní oblasti se posuzuje aktuální stav v dané zemi a úroveň jejího pokroku podle pětistupňové standardní hodnotící stupnice.

Pro hodnocení aktuálního stavu se ve zprávě používá těchto pět termínů:

počáteční fáze – určitá míra připravenosti – připravenost na mírně pokročilé úrovni – připravenost na dobré úrovni – pokročilá fáze

Pro hodnocení pokroku za posledních 12 měsíců se ve zprávě používá těchto pět termínů:

regrese – žádný pokrok – určitý pokrok – značný pokrok – velmi dobrý pokrok

Ve zprávách je vždy uvedeno jednak posouzení aktuálního stavu a jednak posouzení pokroku v jednotlivých pilotních oblastech. Tato posouzení vycházejí z důkladné analýzy situace v rámci jednotlivých podokruhů každé pilotní oblasti. Tyto podokruhy jsou vysvětleny níže. Zvláštní důraz je kladen na význam provádění a konkrétní výsledky v každé oblasti. Těmto oblastem se tedy v celkovém hodnocení připisuje větší váha než sbližování právních předpisů a institucionálnímu rámci.

Zlepšení shromažďování informací

Obecně je o zemích, které jsou v oblasti základních zásad v ranějších fázích postupu, k dispozici méně informací než v případě pokročilejších zemí. V zájmu hlubšího porozumění problémům všech zemí v souvislosti s reformami chce Komise zvýšit úroveň angažovanosti a shromažďování informací ze strany všech zemí. Poslouží k tomu systematictější využívání stávajících mechanismů, jako je nástroj TAIEX, např. častější a lépe zacílené společné mise pro vzájemné hodnocení s účastí odborníků z členských států. K lepšímu shromažďování informací budou využita také relevantní fóra, včetně setkání v rámci dohod o stabilizaci a přidružení, dialogů na vysoké úrovni a technických konzultací.

II. PILOTNÍ OBLASTI

➤ FUNGOVÁNÍ SOUDNICTVÍ

Země musí provést dalekosáhlé reformy soudnictví s cílem zajistit nezávislé a efektivní soudní systémy schopné zaručit spravedlivé soudní řízení, v nichž jsou soudci a státní zástupci jmenováni a povyšováni podle zásluh, jsou nestranní a odpovědní a nejsou vystavováni politickým ani jiným tlakům. Strategie reformy soudnictví musí být důvěryhodné, pevné a musí být účinně provedeny. Základní podmínkou zajištění úplné nezávislosti jsou ústavní a právní záruky. Rady pro soudnictví a státní zastupitelství musí být

---

⁶ Kritéria požadují existenci fungujícího tržního hospodářství a schopnost vypořádat se s konkurenčními tlaky a tržními silami v rámci Unie.

vybaveny tak, aby mohly v plné míře plnit úlohu řídicích orgánů a současně aby byla zaručena jejich nezávislost a odpovědnost. Pro zajištění kvality a efektivity soudnictví je třeba provést řadu opatření zahrnujících vyřešení problému velkého množství neuzavřených případů, zdlouhavých řízení a nekonzistentní judikatury, jakož i zajistit řádné provádění všech soudních rozhodnutí. Je třeba změnit soudní kulturu a více ji orientovat na poskytování služeb občanům.

Při posuzování celkové situace v oblasti soudnictví v jednotlivých zemích se věnuje pozornost následujícím dílčím záležitostem:

Strategický rámec a rozpočet

Sem patří posouzení míry, v níž je země schopna účinně odhalovat nedostatky a přijít se soudržnou vizí jejich nápravy, mj. pokud jde o způsoby řešení posloupnosti reforem a o to, zda jsou odpovědné orgány a jejich kompetence jasně vymezeny a zda existuje realistický rozpočet a mechanismy sledování.

Řízení soudního systému

Sem patří posouzení fungování soudních rad a rad státních zástupců a otázek týkajících se jejich složení a výběru (smíšené/nesmíšené, volené z vlastních řad atd.), nezávislosti, mandátu, procesních pravidel, odpovědnosti, transparentnosti a dostatečného rozpočtu a personálního obsazení.

Nezávislost

Zahrnuje právní záruky a ochranná opatření, jakož i rozsah, v jakém jsou v praxi dodržovány, způsob přidělování případů soudcům, otázky nepřeložitelnosti soudců.

Odpovědnost

Zahrnuje otázky, jako jsou etické kodexy, školení v oblasti integrity, systémy majetkového přiznání a jejich kontroly, činnost nezávislých kontrolních orgánů, míru přijímání účinných disciplinárních opatření v relevantních případech.

Profesionalita a kompetentnost

Sem patří zkoumání systémů náboru, výběru, jmenování, povyšování a hodnocení soudních úředníků, jakož i jejich profesního rozvoje a odborné přípravy.

Kvalita soudnictví

Zahrnuje podporu odborného vzdělávání, monitorování a hodnocení činností soudů, rozpočet a zdroje, dostupnost a využívání informačních a komunikačních technologií, alternativní mechanismy řešení sporů, míru ucelenosti judikatury a její veřejnou přístupnost.

Efektivita

Sem patří řešení otázek délky řízení, míry ukončených soudních případů, počtu nevyřízených případů, revizí/změn procesních řádů, zefektivnění sítě soudů / soudních struktur, zavedení strategií pro lidské zdroje, dostupnosti pomocných zaměstnanců atd.

➤ BOJ PROTI KORUPCI

Ve všech zemích procesu rozšíření je nutné zavést silnější rámec pro účinnou prevenci a potírání korupce. Ve zranitelných oblastech, jako je zadávání veřejných zakázek a privatizace, nadále odvádí korupční jednání drahocenné zdroje ze státního rozpočtu a negativně ovlivňuje podnikatelské a investiční prostředí, které ke svému rozkvětu potřebuje právní jistotu. Korupce se také přímo dotýká občanů, kteří přicházejí do styku s určitými veřejnými službami, jako jsou školství a zdravotnictví. Je nutná účinná kontrola financování politických stran a volebních kampaní a řešení střetů zájmů. Účinnými nástroji prevence, které se musí plně využívat, jsou transparentnost ve využívání veřejných prostředků a pevný systém veřejného přístupu k informacím.

Existuje potřeba aktivnějšího, dobře koordinovaného a účinného vymáhání práva, aby se zajistilo řádné vyšetření, stíhání a trestání případů korupce i na vysoké úrovni, včetně zabavování majetku a konfiskací výnosů. Bude nutné dosáhnout v této oblasti konkrétních výsledků. Je třeba zajistit lepší sběr údajů a přístup k nim, aby se zlepšila transparentnost a mohlo lépe monitorovat provádění protikorupčních politik.

Při posuzování celkové situace v oblasti boje proti korupci v jednotlivých zemích se věnuje pozornost následujícím dílčím záležitostem:

Strategický rámec

Zahrnuje posouzení, zda byly zavedeny komplexní strategie a věrohodné akční plány a zda vyhovují potřebám řešení hlavních nedostatků, zda jsou řádně financovány, zda v ohrožených odvětvích existují vhodné mechanismy sledování a vyčleněné odvětvové akční plány.

Právní rámec

Zahrnuje nutnost mít jasné a komplexní právní definice, které jsou mj. v souladu s Úmluvou OSN proti korupci, zajistit soulad s doporučeními Skupiny států proti korupci (GRECO), která byla zřízena Radou Evropy, jasná pravidla a odrazující sankce v oblasti financování politických stran, v případech střetu zájmů, u majetkových přiznání a přístupu k informacím a dále mít rozumnou politiku v oblasti lidských zdrojů, pokud jde o státní úředníky a veřejné činitele, a ochranu pro oznamovatele.

Institucionální rámec – prevence korupce

Zahrnuje existenci nezávislých protikorupčních orgánů, orgánů pro kontrolu dodržování právních předpisů v oblasti prevence a otázky jejich personálního obsazení, odborné přípravy, rozpočtu a nezávislosti, jakož i existenci etických kodexů, úlohy orgánů interní kontroly a auditu a osvětové činnosti.

Institucionální rámec – potírání korupce

Zahrnuje posouzení mandátu a nezávislosti donucovacích orgánů, úrovně jejich specializace, spolupráce mezi policejními a soudními orgány, uplatňování odrazujících sankcí, zabezpečení komunikací a databází, nakládání s ustanoveními o imunitě.

Výsledky (celkové hodnocení situace)

Sem patří posouzení počtu a povahy vyšetřování, stíhání a pravomocných rozsudků v případech korupce včetně případů na vysoké úrovni, míry konfiskací výnosů, nakládání s případy střetu zájmů, ověřování majetkových příznání, porušování pravidel financování politických stran, případů týkajících se přístupu k informacím atd.

➤ BOJ PROTI ORGANIZOVANÉ TRESTNÉ ČINNOSTI

Boj proti organizované trestné činnosti (a korupci) je nadále zásadní, aby se zamezilo pronikání trestné činnosti do politických, právních a ekonomických systémů. Donucovací orgány a státní zastupitelství musí být vybaveny účinnými právními a vyšetřovacími nástroji k náležitému potírání a postihu organizované trestné činnosti a k zajištění proaktivního vyšetřování. Je třeba výrazně zvýšit kapacitu pro spolupráci, např. k provádění složitých finančních vyšetřování, a řešit praní peněz. Zvyšující se výskyt hrozeb, jako jsou počítačová kriminalita a terorismus, vyžaduje větší specializaci. Pro účinné rozbíjení zločineckých sítí má zásadní význam konfiskace výnosů z trestné činnosti. V souvislosti s případy nedoložitelného majetku je třeba uvažovat o postizích nezákonného obohacování. Je nutná také řádná ochrana svědků.

Přeshraniční povaha četných zločineckých aktivit a skupin organizované trestné činnosti vyžaduje posílenou regionální a mezinárodní spolupráci a lepší reakce na žádosti členských států o policejní a soudní spolupráci. Je také nutné pokračovat v operativní spolupráci s příslušnými evropskými agenturami, zejména Europol, Eurojustem a agenturou Frontex.

Při posuzování celkové situace v oblasti boje proti organizované trestné činnosti v jednotlivých zemích se věnuje pozornost následujícím dílčím záležitostem:

Strategický rámec

Sem patří posouzení existence komplexní a věrohodné strategie, která odráží celkový strategický obraz organizované trestné činnosti a je založena na analýze rizik, jakož i všech ostatních strategií zaměřených na konkrétní druhy trestné činnosti či strategií pro finanční vyšetřování.

Právní rámec

Zahrnuje stanovení odpovídajícího trestního řádu a zajištění toho, aby byl trestní zákoník v souladu s *acquis* (obchodování s lidmi, drogy, počítačová kriminalita, dětská pornografie).

Institucionální rámec

Zahrnuje zkoumání počtu pracovníků policie, jejich odborné přípravy a profesionality, specializace donucovacích orgánů včetně státního zastupitelství, mezinárodní spolupráce, práce úřadu pro vymáhání majetku a jeho správu, systémů ochrany svědků, jakož i mechanismů policejního dohledu.

Operační kapacita (celkové hodnocení situace)

Sem patří posouzení počtu a povahy vyšetřování, stíhání a pravomocných rozsudků v případech organizované trestné činnosti včetně míry zaměření na zločinecké organizace (a nikoli jen na jednotlivce) a rozsahu konfiskací majetku, komunikačních systémů, databází, personálního obsazení a vybavení, utajení vyšetřování a aktivit proti praní peněz.

➤ SVOBODA PROJEVU

V zemích procesu rozšíření je z velké části očividná pluralita sdělovacích prostředků a většinou je zaveden právní rámec pro svobodu projevu a pluralitu sdělovacích prostředků. Uplatňování svobody projevu a sdělovacích prostředků v praxi však zůstává vážným problémem a v některých zemích se nadále zhoršovalo. Atmosféru strachu a cenzury v některých zemích přizívuje trvalé násilí na novinářích a jejich zastrašování, přičemž úřadům se jen zřídka daří identifikovat pachatele a náležitě je trestat, případně k tomu není politická vůle. Někdy samy vlády přispívají k atmosféře, v níž jsou demonizováni novináři kritizující vládní politiku, což vede k autocenzuře. Ačkoli byla zrušena trestnost pomluvy, stíhání novinářů pokračuje. Je nutné rozvíjet soudnictví a školit soudce, aby se vyřešil problém zneužívání státní moci.

Zasahování vlády do svobody sdělovacích prostředků je nutné odstranit. Je zapotřebí více úsilí k zajištění politické a finanční nezávislosti poskytovatelů veřejnoprávního vysílání, k posílení regulačních orgánů a podpoře funkční seberegulace sdělovacích prostředků. Je rovněž nutné předcházet neoficiálnímu ekonomickému tlaku na sdělovací prostředky, mimo jiné tak, že se zajistí větší transparentnost v oblasti vlastnictví sdělovacích prostředků, zabrání se jeho nadměrné koncentraci a stanoví se transparentní pravidla pro zadávání zakázek na vládní propagaci.

Při posuzování celkové situace v oblasti svobody projevu v jednotlivých zemích se věnuje pozornost následujícím dílčím záležitostem⁷:

Zastrašování novinářů

Sem patří posouzení toho, jak na fyzické útoky a hrozby vůči novinářům reagují policejní a soudní orgány, jakož i záležitosti svévolného zatýkání novinářů i prohlášení politiků, jež by mohla mít „odrazující účinek“ na novináře a přispívat k atmosféře autocenzury.

Právní kontext

Zahrnuje posouzení přiměřenosti právních norem týkajících se pomluvy, rouhačství, verbálních projevů nenávisti, veřejné morálky a ochrany státní bezpečnosti v tradičních i on-line médiích, regulace výkonu povolání novináře a omezování přístupu k informacím.

Provádění/instituce

Sem patří posouzení míry uplatňování pravidel a práce nezávislých regulačních orgánů pro sdělovací prostředky. Rovněž se posuzují omezení týkající se internetu a operátorů, nakládání s duševním vlastnictvím, právo na soukromí a pravidla ochrany údajů.

Hospodářské faktory

⁷ Hlavními otázkami se zabývají také *pokyny týkající se podpory svobody a integrity sdělovacích prostředků v zemích procesu rozšíření ze strany EU v období 2014–2020* (http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/press_corner/elarg-guidelines-for-media-freedom-and-integrity_210214.pdf).

Sem patří posouzení rozsahu plurality sdělovacích prostředků, transparentnosti vlastnictví sdělovacích prostředků, transparentnosti ve využívání veřejných prostředků ve sdělovacích prostředcích, financování veřejnoprávních stanic a problémy související s vládní propagací a **jejím** účinkem na sdělovací prostředky.

Profesní sdružení a pracovní podmínky

Sem patří profesní organizace a zastoupení novinářů, jakož i jejich pracovněprávní postavení a pracovní podmínky.

➤ **REFORMA VEŘEJNÉ SPRÁVY**

Cílem reformy veřejné správy je lepší transparentnost, odpovědnost a účinnost i větší zaměření na potřeby občanů a podniků. Zásadní pro fungování státu a uskutečňování reforem potřebných pro začlenění do EU je vhodné řízení lidských zdrojů, lepší plánování politik, koordinace a rozvoj, řádné správní postupy a lepší správa veřejných financí včetně správy a výběru příjmů. Země musí vynaložit větší úsilí na zlepšení své veřejné správy na všech úrovních na základě svých vnitrostátních strategií. Komise uznává problémy, s nimiž se země procesu rozšíření potýkají, a proto stále více podporuje zřizování potřebných správních struktur a kapacit v procesu přistoupení. Reformám veřejné správy v zemích procesu rozšíření věnuje Komise nadále velkou pozornost, např. v zemích západního Balkánu byly založeny „zvláštní skupiny pro reformu veřejné správy“ jako hlavní platforma k jejímu urychlení. Tato práce přispívá k činnosti Rady stabilizace a přidružení / Výboru pro stabilizaci a přidružení v rámci strukturovanější politické debaty o hlavních otázkách reformy veřejné správy.

Při posuzování celkové situace v oblasti reformy veřejné správy v jednotlivých zemích se věnuje pozornost následujícím dílčím záležitostem:

Strategický rámec

Zahrnuje politický závazek k reformnímu procesu, včetně politického vedení a technické koordinace a sledování realizace reforem.

Tvorba a koordinace politik

Sem patří koordinace na úrovni ústřední vlády, meziresortní koordinace, tvorba politik a finanční analýza.

Veřejná služba a řízení lidských zdrojů

Sem patří organizace a fungování veřejné správy včetně jejího odpolitizování, naboru a povyšování na základě zásluh, odborné přípravy a profesionalizace.

Odpovědnost

Sem patří transparentnost veřejné správy, včetně přístupu k informacím a možnosti správní a soudní nápravy.

Poskytování služeb

Sem patří zlepšení služeb pro občany a podniky, včetně zlepšení správních postupů a služeb elektronické veřejné správy.

Řízení veřejných financí

Zahrnuje řízení veřejných financí a celkového rozpočtového procesu prostřednictvím vypracování a provádění víceletých programů řízení veřejných financí a vedení politického dialogu o řízení veřejných financí s Komisí a mezinárodními finančními institucemi.

➤ EKONOMICKÁ KRITÉRIA

Kodaňská ekonomická kritéria pro členství v EU vyžadují 1) existenci fungujícího tržního hospodářství a 2) schopnost vypořádat se s konkurenčními tlaky a tržními silami v rámci Unie. U obou kritérií monitoruje Komise řadu dílčích kritérií, která byla stanovena v rámci balíčku Agenda 2000 zveřejněného v roce 1997 v souvislosti s přípravami na přistoupení členských států, které poté vstoupily do EU v letech 2004 a 2007.

Podmínkami *fungujícího tržního hospodářství* jsou:

- existence všeobecné shody o základních směrech hospodářské politiky,
- makroekonomická stabilita (včetně cenové stability, udržitelnosti veřejných financí a platební bilance),
- volné vzájemné působení tržních sil (včetně liberalizovaných cen a obchodu),
- volný vstup na trh a odchod z trhu (včetně otázek založení/bankrotu podniku) a
- odpovídající právní systém (včetně systému vlastnických práv, vymahatelnosti zákonů/smluv) a dostatečně rozvinutý finanční sektor.

Druhým ekonomickým kritériem je schopnost vypořádat se s konkurenčními tlaky a tržními silami v rámci Unie. Podmínkou je minimální úroveň konkurenceschopnosti ekonomiky kandidátské zemí při jejím přistoupení k EU, tj. toto kritérium je z podstaty spíše *prospektivní*.

Podmínkami *konkurenceschopnosti v rámci EU* jsou:

- existence fungujícího tržního hospodářství,
- dostatek lidského a fyzického kapitálu (včetně otázek vzdělávání, výzkumu a infrastruktury),
- odpovídající odvětvové a podnikové struktury (včetně otázek restrukturalizace podniků, odvětvového přesunu, úlohy malých a středních podniků),
- omezení vlivu státu na konkurenceschopnost (včetně otázek obchodní politiky, politiky hospodářské soutěže, státních podpor, podpory malých a středních podniků atd.) a
- dostatečná míra integrace s EU v oblasti obchodu a investic.

Dílčí kritéria nepředstavují prostý seznam bodů k posouzení souladu. Splnění ekonomických kritérií vyžaduje hluboké a trvalé strukturální reformy, jejichž dosažení trvá delší dobu. To podtrhuje význam konkrétních výsledků při provádění reform, tak aby došlo k trvalé a nevratné změně očekávání a chování ekonomických aktérů.

➤ Kapitola 5: ZADÁVÁNÍ VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK

Acquis v oblasti zadávání veřejných zakázek se zakládá na obecných zásadách Smlouvy o EU, které se týkají rovného zacházení, zákazu diskriminace, proporcionality a transparentnosti. Postupy zadávání veřejných zakázek, které mají používat veřejní zadavatelé v klasických odvětvích, veřejných službách a ve vztahu ke koncesím, upravují tři směrnice EU. Specifická směrnice EU se dále uplatňuje v oblastech obrany a bezpečnosti. Platí rovněž směrnice o přezkumném řízení, doplněná dalšími technickými předpisy.

Při posuzování celkové situace v oblasti zadávání veřejných zakázek v jednotlivých zemích se věnuje pozornost následujícím dílčím záležitostem:

Sbližování právních předpisů

Zahrnuje zajištění souladu předpisů v oblasti zadávání veřejných zakázek (včetně koncesí) s *acquis* – na základě obecných zásad rovného zacházení, zákazu diskriminace, proporcionality a transparentnosti – a zajištění jejich řádného uplatňování.

Institucionální rámec

Zahrnuje zajištění ústřední institucionální a správní kapacity k účinnému a efektivnímu vytvoření, provádění a monitorování politiky v oblasti zadávání veřejných zakázek a existenci odděleného orgánu odpovědného za právní přezkum zadávacích řízení.

Kapacita pro vymáhání

Zahrnuje zajištění toho, aby zadavatelé měli dostatečné kapacity a praktické pokyny a nástroje pro profesionální řízení celého cyklu zadávání zakázek.

Kapacita pro provádění a vymáhání

Zahrnuje zajištění toho, aby operace v oblasti zadávání veřejných zakázek byly v souladu s platnými právními předpisy a základními zásadami, aby bylo využívání veřejných prostředků co nejefektivnější a co nejlépe se používaly moderní zadávací techniky a metody. Doporučuje se, aby země zavedly systémy sledování zadávacích řízení od počátečního nabídkového řízení po konečné smlouvy. To by mělo umožnit lepší kontrolu ve všech fázích i odhalování významných odchylek konečných vyplacených částek oproti původní přijaté nabídce.

Efektivní systém opravných prostředků

Zahrnuje zajištění souladu systému opravných prostředků s normami *acquis*, pokud jde o nezávislost, bezúhonnost a transparentnost, a zajištění rychlého a kompetentního vyřizování stížností a ukládání sankcí.

➤ **Kapitola 18: STATISTIKA**

Acquis v oblasti statistiky požaduje, aby byl zaveden statistický systém založený na zásadách, jako je profesionální nezávislost, nestrannost, spolehlivost, kvalita, průhlednost, důvěrnost statistických údajů a šíření úředních statistik. Tyto zásady jsou stanoveny v Kodexu evropské statistiky. Národní statistické úřady fungují jako referenční a kotevní body pro metodiku, vypracovávání a šíření statistických informací. *Acquis* pokrývá metodiku, klasifikaci a postupy shromažďování údajů v různých oblastech, jako je makroekonomická statistika, sociální statistika, statistika podnikání, zemědělská statistika a environmentální a energetická

statistika. Provedení do vnitrostátních právních předpisů není třeba, protože většina *acquis* má podobu nařízení.

Při posuzování celkové situace v oblasti statistiky v jednotlivých zemích se věnuje pozornost následujícím dílčím záležitostem:

Statistická infrastruktura

Zahrnuje právní předpisy v oblasti statistiky, zdroje národních statistických úřadů, koordinaci vnitrostátního statistického systému, provádění Kodexu evropské statistiky a klasifikaci a rejstříky.

Makroekonomická statistika

Zahrnuje roční a čtvrtletní národní účty včetně vládní finanční statistiky a účtů veřejného sektoru, cenovou statistiku, obchodní statistiku, statistiku o zahraničních afilacích, přímé zahraniční investice, partnerství veřejného a soukromého sektoru, regionální účty, platební bilanci.

Statistika podnikání

Zahrnuje strukturální a krátkodobou statistiku podnikání, statistiku v oblasti cestovního ruchu, dopravy, energetiky, výzkumu a vývoje, inovací, informační společnosti.

Sociální statistika

Zahrnuje trh práce včetně zaměstnanosti/nezaměstnanosti, zdravotnictví, školství, demografie, kvality života, sociálního zabezpečení a sčítání lidu.

Zemědělská statistika

Zahrnuje živočišnou a rostlinnou výrobu, zemědělské ceny, zemědělské účty, zemědělskou strukturu, zemědělské sčítání.

Environmentální statistika

Zahrnuje odpady, vodu, ochranu životního prostředí, environmentální účty, emise do ovzduší atd.

➤ **Kapitola 32: FINANČNÍ KONTROLA**

Tato kapitola se týká zejména zajištění řádného finančního řízení národního důchodu a výdajů v souladu s mezinárodními rámci, normami a osvědčenými evropskými postupy. Tato kapitola se týká celého veřejného sektoru, také na úrovni místních samospráv, a proto se nedílně dotýká reformy veřejné správy.

Acquis v této kapitole se týká přijímání a provádění právních a institucionálních opatření založených na zásadách, jež jsou platné na mezinárodní úrovni a jsou v souladu se zásadami EU, dále na normách a metodách, které by měly platit pro systémy interní kontroly celého veřejného sektoru, jakož i na normách externí kontroly stanovených Mezinárodní organizací nejvyšších kontrolních institucí (INTOSAI). Konkrétněji je *acquis* podmíněno existencí systémů efektivního, účinného a transparentního finančního řízení a kontroly a funkčně nezávislých interních auditů, centralizované harmonizace metodik a norem, potřebných vnitrostátních struktur a funkčně, institucionálně a finančně nezávislého státního kontrolního orgánu, který kontroluje veřejné prostředky. Do této kapitoly patří rovněž *acquis* v oblasti

ochrany finančních zájmů EU a boje proti podvodům v souvislosti s finančními prostředky EU, jakož i netrestní aspekty oblasti ochrany eura proti padělání.

Při posuzování celkové situace v oblasti finanční kontroly v jednotlivých zemích se věnuje pozornost následujícím dílčím záležitostem:

Vnitřní finanční kontrola ve veřejné správě

Zahrnuje závazek provádět vnitřní finanční kontrolu v celém veřejném sektoru, vypracování víceleté strategie vnitřní finanční kontroly ve veřejné správě, jasné svázané s celkovou reformou veřejné správy a strategií řízení veřejných financí, a zkoumání jejího provádění, sledování a podávání zpráv, jakož i politický závazek v této oblasti. Měla by být vytvořena centrální harmonizační jednotka, která má komplexní právní základ, dostatečnou personální a administrativní kapacitu a plní úlohu poskytovatele metodických pokynů a koordinátora vývoje. Další otázky zahrnují výsledky a roční přezkum kvality finančního řízení a kontrolních činností a interních auditů.

Právní rámec by měl usnadnit rozvoj manažerské odpovědnosti, která je v souladu s právním rámcem pro státní a veřejnou službu a organizační struktury. Klíčové aspekty finančního řízení a kontroly musí být zajištěny. Je nutné zřídit v celé veřejné správě funkce interního auditu s dostatečnou personální kapacitou.

Externí audit

Zahrnuje zakotvení nezávislosti státního kontrolního orgánu v ústavě a příslušných právních předpisech v souladu s normami INTOSAI, institucionální kapacitu k naplnění kontrolního mandátu, závazek zajištění kvality činnosti finanční kontroly a kontroly výkonnosti a závazek přijmout opatření k zajištění dopadu externích auditů, včetně systematických parlamentních návazných kroků na auditní zjištění.

Ochrana finančních zájmů EU

Zahrnuje posouzení souladu právních předpisů s Úmluvou o ochraně finančních zájmů Evropských společenství a dalším příslušným *acquis*, zřízení vnitrostátního koordinačního útvaru pro boj proti podvodům s dostatečnou personální kapacitou, spolupráci s Komisí včetně zjišťovacích misí Komise na místě a strukturu pro nahlašování nesrovnalostí a podezření na podvod.

Ochrana eura proti padělání (netrestní aspekty)

Zahrnuje ratifikaci Mezinárodní úmluvy o potírání penězokazectví z roku 1929, sladění vnitrostátních právních předpisů s *acquis*, správní struktury a kapacity pro technickou analýzu a klasifikaci padělaných peněz a mezinárodní spolupráci.

PŘÍLOHA 3 – HLAVNÍ STATISTICKÉ ÚDAJE

Černá Hora	Bývalá jugoslávská republika Makedonie	Albánie	Srbsko	Turecko	Bosna a Hercegovina	Kosovo*	EU-28
------------	--	---------	--------	---------	---------------------	---------	-------

STATISTICKÉ ÚDAJE (u kandidátských zemí a potenciálních kandidátských zemí k 18. 9. 2015 a u EU-28 k 1. 9. 2015)

Populace	Poz n.	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Populace celkem (v tisících)	1)	620,9	621,5	2 062,3	2 065,8	2 898,8e	2 895,9e	7 183,9e	7 149,2e	75 627	76 668	3 831,6e	3 827,3e	1 820,6e	1 804,9e	505 115p	506 881ep
Podíl skupiny 15–64 let v celkové populaci (v %)		68,1	68,1	71,0	70,8	68,5	68,8	68,1	67,6	67,6	67,7	67,8e	67,8e	0,1	0,1	66,2p	65,9bep
Hrubá míra přirozeného pohybu populace (na 1 000 obyvatel)		2,5	2,4	1,9	:	5,3	5,2	−4,8	−4,9	12,1	12,2	−1,3	−1,5p	11,9	13,3	0,2ep	0,3ep
Naděje dožití při narození, muži (v letech)		74,1	73,9	73,2	:	76	76,4	72,5	72,6	74,7e	74,8e	73,7e	73,7e	74,2	74,2	77,8	:
Naděje dožití při narození, ženy (v letech)		79,0	78,9	77,2	:	80,3	80,3	77,7	77,7	79,2e	79,3e	78,8e	78,8e	79,4	79,5	83,3	:

Hrubý domácí produkt	Poz n.	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Hrubý domácí produkt																	
V běžných cenách (v miliardách EUR)	7) 8)	3,3	3,4p	8,1p	8,5e	9,6p	10,0p	34,3	33,1e	620,7	601,3	13,7	13,9	5,3	:	13 521	13 920
Na hlavu (v EUR)	7) 8)	5 356	5 436p	3 930p	4 127s	3 323p	3 440p	4 781	4 635e	8 161	7 819	3 569	3 641	2 935	:	26 600	27 300
Ve standardech kupní síly (PPS) na hlavu	7) 9)	10 700	10 600p	9 500e	10 000	:	:	9 800	9 500	14 100	14 400	7 700	7 800	:	:	26 600	27 300
V PPS na hlavu v poměru k průměru EU (EU-28 = 100)	7) 9)	40	39p	36	36	28	29	37	35	53	53	29	28	:	:	–	–
Reálná míra změny ve srovnání s předchozím rokem (v %)	7)	3,3	:	2,7p	3,8e	1,1p	2,1p	2,6	−1,8e	4,2	2,9	2,5	1,1	3,4	:	0,1	1,3

Veřejné finance	Poz n.	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Vládní finanční statistiky, v poměru k HDP																	
** Přebytek (+) / deficit (−) veřejných financí (v %)	12)	−2,3	−3,1	−3,9	−4,2	−4,9	−5,1	−5,5	−6,7	0,2	:	−2,2	:	:	:	−3,2	−2,9
** Veřejné zadlužení (v %)	12) 13)	58,0	56,7	34,2	38,2	70,1	71,8	59,0	68,9	36,0	:	:	:	9,0e	:	85,5	86,8

Černá Hora	Bývalá jugoslávská republika Makedonie	Albánie	Srbsko	Turecko	Bosna a Hercegovina	Kosovo*	EU-28
------------	--	---------	--------	---------	---------------------	---------	-------

Ekonomická aktivita a zaměstnanost	Poz n.	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Míra ekonomické aktivity osob ve věku 20–64 let: podíl ekonomicky aktivní populace ve věku 20–64 let (v %), celkem		65,1	67,6	70,4	70,8	67,6e	68,6e	66,0	66,2	58,4	58,9b	58,7	59,2	46,4	47,7	76,5	76,9
– muži		71,9	74,5	83,4	84,5	79,2e	80,5e	75,3	75,1	81,6	:	72,1	72,4	69,5	71,4	83,0	83,2
– ženy		58,3	60,7	57,1	56,8	57,6e	57,3e	56,8	57,5	35,6	:	45,1	46,0	23,7	24,2	70,0	70,6
Míra zaměstnanosti, skupina 20–64 let (v %), celkem		52,6	55,6	50,3	51,3	56,7e	56,6e	51,2	53,5	53,4	53,2b	42,8	43,2	33,0	31,3	68,4	69,2
– muži		57,8	61,4	59,7	61,6	64,8e	65,2e	59,5	61,2	75,3	75,0b	53,3	54,6	51,5	48,4	74,3	75,0
– ženy		47,5	49,4	40,7	40,8	49,3e	48,5e	43,1	46,0	31,8	31,6b	32,2	31,9	14,9	14,5	62,6	63,4
Osoby ve věku 15–24 let, které nejsou zaměstnané ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy, v % populace v této věkové skupině		17,8	17,7	:	:	30,8e	30,9e	22,9	23,5	:	:	25,8	26,1	:	:	13,0	12,4
Zaměstnanost podle hlavních odvětví																	
– Zemědělství, lesnictví a rybolov (v %)	2)	4,5	5,7	18,7	18,0	44,0e	42,7e	21,3	21,1	23,6	21,1b	18,9	17,1	5,9	2,6	4,8	4,7
– Průmysl (v %)	2)	11,9	11,1	23,5	23,5	9,7e	11,0e	21,1	20,0	19,4	20,5b	22,2	22,1	16,8	17,7	17,3	17,3
– Stavebnictví (v %)	2)	5,9	6,5	6,9	7,0	7,1e	6,4e	4,8	4,4	7,0	7,4b	7,7	7,9	11,4	10,9	6,9	6,8
– Služby (v %)	2)	77,7	76,7	50,6	51,4	38,8e	39,4e	52,9	54,5	50,0	51,0b	51,0	52,7	64,1	67,2	70,3	70,5
Osoby zaměstnané ve veřejném sektoru jako podíl celkové zaměstnanosti, osoby ve věku 20–64 let (v %)	3)	:	32,8	:	:	17,8e	17,5e	32,6	31,6	13,5	13,1b	32,7	31,9	:	31,4s	:	:
Osoby zaměstnané v soukromém sektoru jako podíl celkové zaměstnanosti, osoby ve věku 20–64 let (v %)	3)	:	48,2	:	:	82,2e	82,5e	65,2	66,4	86,5	86,9b	62,5	63,1	:	68,6s	:	:
Míra nezaměstnanosti (v % pracovní síly) celkem	4)	19,5	18,0	29,0	28,0	15,9e	17,5e	22,1	18,9	8,8	9,9b	27,6	27,6	30,0	35,3	10,8	10,2
– muži	4)	20,1	17,8	29,0	27,7	17,8e	19,2e	20,8	18,3	8,0	9,1b	26,7	25,3	26,9	33,1	10,8	10,1
– ženy	4)	18,8	18,2	29,0	28,6	13,5e	15,2e	23,8	19,6	10,6	11,9b	29,1	31,2	38,8	41,6	10,9	10,3
– mladí lidé ve věku 15–24 let	4)	41,6	35,8	51,9	53,1	31,4e	39,0e	49,4	47,1	16,9	17,8b	59,1	62,7	55,9	61,0	23,6	22,2
– dlouhodobá (>12 měsíců)	4)	16,0	14,0	23,9	:	11,5e	11,2e	16,8	12,8	2,1	2,4b	22,9	23,4	20,7	26,1	5,1	5,1
Průměrná nominální měsíční mzda a výplata (v EUR)	5)	487	479	343,5	:	371,8	378,8	536,6	523,6	:	:	422,8	424,4	:	:	:	:

Černá Hora	Bývalá jugoslávská republika Makedonie	Albánie	Srbsko	Turecko	Bosna a Hercegovina	Kosovo*	EU-28
------------	--	---------	--------	---------	---------------------	---------	-------

Vzdělávání	Poz n.	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Osoby předčasně opouštějící vzdělávací systém: procento populace ve věku 18–24 s nejvýše nižším sekundárním vzděláním, které se neúčastní dalšího vzdělávání nebo odborné přípravy (v %)	6)	5,1	5,1	11,4	12,5	30,6e	26,0e	8,7	8,3	37,6p	38,3b	25,9	25,2	:	:	11,9	11,1b
Procento populace ve věku 20–24 let se sekundárním vzděláním, celkem		:	86,3	:	:	44,2e	49,7e	83,2	82,5	:	:	85,8	85,6	69,5	68,2	:	:
– muži		:	87,8	:	:	48,0e	55,9e	85,7	84,7	:	:	87,7	89,6	73,4	71,8	:	:
– ženy		:	84,7	:	:	40,3e	43,5e	80,3	80,1	:	:	83,5	81,2	65,1	64,0	:	:
Procento populace ve věku 30–34 let s terciárním vzděláním, celkem		28,0	28,3	:	:	15,7e	16,7e	25,3	27,2	:	:	15,7	18,9	12,0	16,6	37,0	37,8b
– muži		24,7	25,3	:	:	12,7e	14,0e	20,2	21,8	:	:	14,6	15,2	9,9	13,0	32,7	33,4b
– ženy		31,5	31,3	:	:	18,3e	19,2e	30,5	32,6	:	:	16,8	23,2	14,2	14,8	41,3	42,2b

Hrubá přidaná hodnota	Poz n.	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Hrubá přidaná hodnota podle hlavních odvětví																	
– zemědělství, lesnictví a rybolov (v %)	7) 10)	9,8	:	11,0p	10,2e	22,5p	22,6p	9,4	9,7e	7,4	7,1	8,0	7,1	14,4	:	1,7	1,6
– průmysl (v %)	7) 10)	13,8	:	17,9p	18,0e	14,4p	14,2p	26,6	24,6e	19,1	19,5	21,6	21,3	20,3	:	19,1	18,9
– stavebnictví (v %)	7) 10)	5,0	:	6,6p	6,8e	11,9p	11,0p	5,1	5,2e	4,4	4,6	4,5	4,7	7,9	:	5,4	5,4
– služby (v %)	7) 10)	71,4	:	64,4p	65,0e	51,1p	52,2p	59,0	60,5e	57,6	57,7	65,9	66,9	57,4	:	73,8	74,1

Mezinárodní obchod	Poz n.	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Mezinárodní obchod se zbožím a službami v poměru k HDP																	
– dovoz (% HDP)	7) 11)	62,1	:	61,9p	65,1e	53,5p	49,0p	51,9	54,3e	32,2	32,1	49,8	:	49,0	:	40,3	40,2
– vývoz (% HDP)	7)	41,8	:	43,8p	47,9e	35,4p	29,9p	41,2	44,3e	25,6	27,7	30,0	:	17,4	:	42,9	43,0

	Černá Hora	Bývalá jugoslávská republika Makedonie	Albánie	Srbsko	Turecko	Bosna a Hercegovina	Kosovo*	EU-28
--	------------	--	---------	--------	---------	---------------------	---------	-------

	11)																
Podíl vývozu do zemí EU-28 na hodnotě celkového vývozu (v %)		41,5	35,8	72,6	76,6	76,7	77,4	63,8	65,7	41,5	43,5	73,5	72,1	43,5	30,2	-	-
Podíl dovozu ze zemí EU-28 na hodnotě celkového dovozu (v %)		44,2	45,8	62,7	63,5	64,3	61,1	55,7	57,1	36,7	36,7	60,0	58,9	44,7	42,6	-	-
Obchodní bilance (v milionech EUR)		-1 398	-1 451	-1 748	-1 762	-1 938	-2 114	-2 933	-2 950	-75 250	-63 628	-3 472	-3 843	-2 148	-2 214	51 565	22 383
Inflace a úrokové sazby	Poz n.	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Roční změna spotřebitelských cen (v %)		2,2	-0,7	2,8	-0,3	1,9	0,7	7,8	2,9	7,5	8,9	-0,2s	:	1,8	0,4	1,5	0,6
Celkové vnější zadlužení v poměru k HDP (v %)	14)	:	:	64,3	69,8p	61,1	65,2	75,1	78,1	:	:	:	:	30,2	32,3	:	:
Úroková sazba úvěrů (ročních) per annum (v %)	15)	9,36	9,22	3,75	3,75	9,52	7,66	12,00	10,50	:	:	6,99	6,64	12,36	10,70	:	:
Úroková sazba z vkladů (ročních) per annum (v %)	16)	2,54	1,86	0,75	0,50	4,17	1,92	7,00	5,50	:	:	0,13	0,10	3,39	1,07	:	:
Hodnota rezervních aktiv (včetně zlata) (v milionech EUR)	17)	424	545	1 993	2 436	2 015	2 192	11 189	9 907	:	:	3 614	4 001	724	746	:	:
Mezinárodní rezervy – vyjádřeno v měsících dovozu	17)	2,5	3,2	4,8	5,3	5,2	5,5	7,5	6,6	:	:	5,8	6,0	3,3	3,2	:	:
Remitence jako % HDP	18)	1,2	1,3	2,2	2,2	:	:	8,3	7,9	:	:	8,2	8,4	:	:	:	:

Investice	Poz n.	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Čisté (vnitřní – vnější) přímé zahraniční investice (v milionech EUR)	18)	323,9	353,9	263,8	278,0	923,2	801,3p	768,5	1 236,3	:	:	224,7	422,4	250,2	123,8	-19 340	-19 350
Čisté (vnitřní – vnější) přímé zahraniční investice (v % HDP)	18)	9,7	:	3,3	3,3	9,6	8,0p	2,2	3,7	:	:	1,6	3,0	4,7	:	-0,14	-0,14

Průmyslová výroba	Poz n.	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Index průmyslové výroby (2010 = 100)	19)	92,3	81,8	107,4	112,5	135,1	138,9	105,6	98,8	116,3	120,5	103,4	103,6	:	:	100,4	101,5

Propojení	Poz n.	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Hustota železniční sítě (tratě v provozu na tisíc km ²)		18,1	18,1	27	27	12,0	12,0	49,3	49,3	12,4	12,8	20,1	:	31,0	31,0	:	:
Délka dálnic (v kilometrech)		0	0	259	259	:	:	607	607	2 127	2 155	50	:	80	80	:	:

Černá Hora	Bývalá jugoslávská republika Makedonie	Albánie	Srbsko	Turecko	Bosna a Hercegovina	Kosovo*	EU-28
------------	--	---------	--------	---------	---------------------	---------	-------

Dovoz energie	Poz n.	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
	Čistý dovoz energie v poměru k HDP	20)	-0,1	:	3,6	3,1	0,8	:	5,3	5,4e	6,8	6,9	7,5p	:	1,5	:	2,8

: = není k dispozici
b = přerušení řady
e = odhadovaná hodnota
p = prozatímní
s = odhad Eurostatu
– = nepoužije se

* = Tímto označením nejsou dotčeny postoje k otázce statusu a označení je v souladu s rezolucí Rady bezpečnosti OSN 1244/1999 a se stanoviskem Mezinárodního soudního dvora k vyhlášení nezávislosti Kosova.

Údaje o schodku veřejných financí a o veřejném dluhu zemí procesu rozšíření jsou zveřejněny tak, jak byly uvedeny, a bez záruky jejich kvality a dodržování pravidel ESA.

Poznámky pod čarou:

- 1) Bosna a Hercegovina: populace v polovině roku.
- 2) Albánie: součet částí nečiní 100 % kvůli případům, kdy osoby nebyly nebo nemohou být přiřazeny ke konkrétní činnosti.
- 3) Bosna a Hercegovina: součet částí nečiní 100 %, protože nejsou zahrnuty jiné typy vlastnictví. Černá Hora: kromě nevládních organizací.
- 4) Turecko: nezaměstnanost na základě kritéria 4 týdnů a s použitím metod pouze aktivního hledání zaměstnání.
- 5) Srbsko 2013: mzdy a výplaty zaměstnanců právnických osob a podniků nezapsaných v obchodním rejstříku. Bosna a Hercegovina: čistá mzda.
- 6) Turecko: roční výsledky šetření pracovních sil.
- 7) Albánie, Bývalá jugoslávská republika Makedonie, Srbsko a EU-28: podle ESA 2010.
- 8) Černá Hora 2014: zdroj – Eurostat.
- 9) Černá Hora, Bývalá jugoslávská republika Makedonie, Albánie, Srbsko, Turecko a Bosna a Hercegovina (pouze rok 2013): výpočty Eurostatu.
- 10) Turecko: vypočteno jako podíl přidané hodnoty plus daně a subvence mínus FISIM; součet částí proto nečiní 100 %.
- 11) Bosna a Hercegovina: části jsou v poměru k HDP vypočtenému výdajovou metodou. Albánie: části komponentů výdajů HDP nezahrnují statistickou odchylku (součet částí všech komponentů nečiní 100 %).
- 12) EU-28: na základě ESA 2010.
- 13) Kosovo 2013: hodnota HDP je získána ze střednědobého výdajového rámce na období 2016–2018 (duben 2015).
- 14) Albánie: údaje o celkovém vnějším zadlužení zveřejňuje národní banka Albánie. Bývalá jugoslávská republika Makedonie: na základě 6. vydání příručky o platební bilanci.
- 15) Albánie: vážená průměrná úroková sazba uvalená na nové úvěry na 12 měsíců v příslušném měsíci s 12měsíční splatností. Bosna a Hercegovina: sazby krátkodobých úvěrů nefinančním společnostem v národní měně 2014: skutečná vážená průměrná úroková sazba, nesplacené částky, roční.
Bývalá jugoslávská republika Makedonie: konec roku (31. prosinec). Kosovo 2013: zahrnuje poplatek za vyplacení účtovaný bankami.
- 16) Albánie: úroková sazba z vkladů představuje průměrnou váženou sazbu za nově přijatý vklad za příslušný měsíc s 12měsíční splatností.
Bosna a Hercegovina: sazby vkladů na požádání domácností v národní měně (vážený průměr). Černá Hora 2014: skutečná vážená průměrná úroková sazba, nesplacené částky, roční.
Bývalá jugoslávská republika Makedonie: konec roku (31. prosinec). Kosovo 2013: zahrnuje poplatek za vyplacení účtovaný bankami.
- 17) Bývalá jugoslávská republika Makedonie: konec roku (31. prosinec).
- 18) Bývalá jugoslávská republika Makedonie, Černá Hora, Srbsko (pouze 2014), Bosna a Hercegovina, Kosovo a EU-28: na základě 6. vydání příručky o platební bilanci.
- 19) Bosna a Hercegovina a Turecko: hrubý index.
- 20) Černá Hora, Bývalá jugoslávská republika Makedonie a Kosovo: výpočty Eurostatu.